

Regnskap 2016

NSB-konsernet
NSB AS

Resultatoppstilling

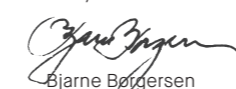
	Noter	2016	2015
Driftsinntekter	6	14 571	14 122
Lønn og andre personalkostnader	23	6 341	5 656
Avskrivninger og nedskrivninger	28	780	798
Andre kostnader	29	6 821	6 411
Sum driftskostnader		13 942	12 865
Resultatandel i felleskontrollert virksomhet	11	29	22
Andel resultat i tilknyttede selskaper	10	40	18
Driftsresultat		698	1 298
Finansielle poster			
Finansinntekter	30	141	234
Finanskostnader	30	-60	-90
Netto finanskostnad pensjoner	24	-36	-45
Urealiserte verdiendringer	31	4	-10
Sum finansielle poster		48	88
Resultat før skattekostnad		746	1 385
Skattekostnad	22	-130	-155
PERIODENS RESULTAT FOR VIDEREFØRT VIRKSOMHET		616	1 231
Ikke-videreført virksomhet			
Resultat fra ikke-videreført virksomhet	2	652	927
PERIODENS RESULTAT		1 267	2 158
Periodens resultat tilordnes			
Ikke-kontrollerende eierinteresser		6	9
Aksjonærene i morselskapet		1 261	2 149
SUM		1 267	2 158
UTVIDET RESULTAT			
Periodens resultat		1 267	2 158
Poster som ikke skal reklassifiseres over resultatet			
Estimatavvik pensjoner	24	-699	-2
Skatt relatert til poster som ikke skal reklassifiseres	22	168	-12
Poster som kan reklassifiseres over resultat i senere perioder			
Verdiendring ved omklassifisering til investeringseiendom	9	-	18
Omregningsdifferanser valuta		-40	40
Skatt relatert til poster som kan reklassifiseres	22	-	-4
Periodens totalresultat		696	2 198
Totalresultat tilordnes			
Ikke-kontrollerende eierinteresse		-	9
Aksjonærene i morselskapet		696	2 189
PERIODENS TOTALRESULTAT		696	2 198

Balanse

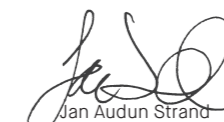
	Noter	31.12.16	31.12.15
EIENDELER			
Immaterielle eiendeler	7	117	87
Varige driftsmidler	8	3 543	14 499
Investeringseiendom	9	-	4 622
Investeringer i tilknyttede selskaper	10	50	200
Finansielle anleggsmidler		72	146
Sum anleggsmidler		3 782	19 554
Investering i felleskontrollert virksomhet	11	34	555
Beholdning utviklingseiendom og komponenter	12	732	1 424
Eiendeler holdt for salg	13	-	640
Kundefordringer og andre fordringer	14	8 240	2 167
Derivater	16	811	2 546
Finansielle eiendeler	17	273	348
Kontanter og bankinnskudd	19	1 247	1 602
Eiendeler holdt for utdeling	2	13 845	-
Sum omløpsmidler		25 183	9 282
SUM EIENDELER		28 966	28 836
EGENKAPITAL OG GJELD			
Aksjekapital og overkurs	20	5 144	5 144
Ikke utdelbar egenkapital - verdiregulert investeringseiendom		2 647	2 244
Annen, opptjent egenkapital		2 145	2 447
Ikke-kontrollerende eierinteresse		-1	3
Sum egenkapital		9 934	9 838
Lån	21	835	10 387
Utsatt skatt	22	139	1 139
Pensjonsforpliktelser	24	2 318	2 345
Andre avsetninger for forpliktelser	26	310	104
Sum langsiktig gjeld		3 601	13 975
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	25	3 517	3 060
Betalbar skatt	22	700	154
Lån	21	2 875	1 534
Derivater	16	27	275
Gjeld/forpliktelser holdt for utdeling	2	8 311	-
Sum kortsiktig gjeld		15 430	5 023
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		28 966	28 836

Oslo, 9. februar 2017

Dag Mejdell
Styrets leder

Bjarne Børgersen

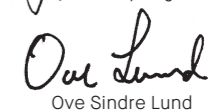

Asne Havnellid

Jan Audun Strand

Wenche Teigland

Rolf Juul Ringdal

Kjerstin Fyllingen

Ove Sindre Lund

Geir Isaksen
Konsernsjef

Kontantstrømoppstilling

	Noter	2016	2015
Årsresultat før skatt for videreført virksomhet		746	1 191
Årsresultat før skatt for ikke-videreført virksomhet	2	758	1 473
Årsresultat før skatt		1 503	2 664
Av- og nedskrivning i resultatregnskapet	28	1 497	1 450
Gevinst/tap på salg av varige driftsmidler og investeringseiendommer		-12	-63
Forskjell kostnadsført og inn-/utbetaling pensjon	24	-133	-207
Netto endring i avsetninger for forpliktelser	26	230	-10
Netto urealiserte verdiendringer	31	-783	-594
Renteposter, periodisering	30	-179	-119
Resultatandel felleskontrollert virksomhet og TS	10,11	-171	-180
Endring arbeidskapital		746	-708
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		2 698	2 233
Kjøp av datterselskap fratrukket likvid beholdning	35	-71	-44
Salg av eiendom		141	187
Tilgang/avgang i, og lån til, tilknyttet selskap	10	145	102
Kjøp av varige driftsmidler og investeringseiendom	8,9	-1 471	-2 148
Salg av varige driftsmidler og investeringseiendommer		137	132
Offentlig tilskudd	8	-	190
Mottatt utbytte	30	103	152
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		-1 016	-1 429
Opptak av kort- og langsiktig lån		886	1 800
Nedbetaling av kort- og langsiktig lån		-2 249	-2 579
Utbytte betalt til selskapets aksjonærer	20	-595	-753
Netto kontantstrøm til finansieringsaktiviteter		-1 958	-1 532
ENDRING I KONTANTER OG BANKINNSKUD I PERIODEN		-276	-728
Kontanter og bankinnskudd ved periodens begynnelse	19	1 602	2 284
Valutagevinst/tap på kontanter og bankinnskudd		-12	46
KONTANTER OG BANKINNSKUD VED PERIODESLUTT	19	1 314	1 602
Kontantstrøm relatert til virksomhet holdt for utdeling			
Netto operasjonell kontantstrøm knyttet til virksomhet holdt for utdeling		1 055	1 202
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter knyttet til virksomhet holdt for utdeling		-985	-796
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter knyttet til virksomhet holdt for utdeling		-40	-393

Egenkapitalutviklingen

2016	Noter	Innskutt egenkapital	Ikke utdelbar egenkapital (verdireg. inv. eiendom)	Omregn. differanse	Opptjent egenkapital	Ikke-kontr. eierintr.	Sum
Egenkapital 1. januar 2016	20	5 144	2 244	42	2 405	3	9 838
Årets resultat		-	413	-	848	6	1 267
Endring ikke-kontr. eierinteresser		-	-	-	2	-4	-2
Endring fond for verdiendring		-	-10	-	10	-	-
Fra utvidet resultat		-	-	-40	-525	-6	-571
Effekt av endret skattesats	22	-	-	-	-3	-	-3
Utbetalt utbytte		-	-	-	-595	-	-595
EGENKAPITAL 31. DESEMBER 2016		5 144	2 647	2	2 142	-1	9 934

2015	Noter	Innskutt egenkapital	Ikke utdelbar egenkapital (verdireg. inv. eiendom)	Omregn. differanse	Opptjent egenkapital	Ikke-kontr. eierintr.	Sum
Egenkapital 1. januar 2015	20	5 144	1 976	3	1 283	-6	8 400
Årets resultat		-	391	-	1 759	9	2 159
Endring fond for verdiendring		-	-136	-	136	-	-
Fra utvidet resultat		-	13	39	-13	-	39
Effekt av endret skattesats	22	-	-	-	-7	-	-7
Utbetalt utbytte		-	-	-	-753	-	-753
EGENKAPITAL 31. DESEMBER 2015		5 144	2 244	42	2 405	3	9 838

Noter

Alle tall i årsregnskapet er i MNOK.

1. Prinsippnoter for virksomheten i NSB-konsernet
2. Videreført og ikke-videreført virksomhet
3. Aksjer i datterselskap
4. Konsern- og selskapsstruktur
5. NSB-konsernets persontrafikkvirksomhet i Norden
6. Segmentinformasjon
7. Immaterielle eiendeler
8. Varige driftsmidler
9. Investeringseiendommer
10. Investeringer i tilknyttede selskaper
11. Investeringer i felleskontrollert virksomhet
12. Beholdning utviklingseiendommer og varer
13. Eiendeler for salg
14. Kundefordringer og andre fordringer
15. Finansiell risikoanalyse
16. Derivater
17. Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet
18. Finansielle instrumenter etter kategori
19. Kontanter og bankinnskudd
20. Aksjekapital og overkurs
21. Lånegjeld
22. Skatter
23. Personalkostnader
24. Pensjoner og lignende forpliktelser
25. Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld
26. Andre avsetninger for forpliktelser
27. Tap på kontrakter
28. Av- og nedskrivninger
29. Andre kostnader
30. Finansielle poster
31. Urealiserte verdiendringer
32. Leiekostnader
33. Nærstående parter
34. Betingede utfall
35. Virksomhetssammenslutninger
36. Omstillingskostnader
37. Hendelser etter balansedagen

Konsernregnskapet ble vedtatt av konsernstyret den 9. februar 2017.

Note 1

1 Generell informasjon og sammendrag av viktige regnskapsprinsipper

■ GENERELL INFORMASJON

Norges Statsbaner AS (NSB AS) og dets datterselskaper (NSB-konsernet) har frem til 31.12.2016 hatt virksomhet innen følgende områder:

- Persontransportvirksomhet med tog og buss
- Godstransport med tog
- Eiendomsvirksomhet
- Togvedlikehold

Som en del av jernbanereformen vil persontogvirksomhetens salg- og billetteringsfunksjon, persontogvirksomhetens togmateriell, konsernets togvedlikeholdsvirksomhet og konsernets eiendomsvirksomhet bli fisjonert ut fra konsernet til regnskapsmessig kontinuitet fra 01.01.2017. Tilhørende balanse- og resultatposter er klassifisert som henholdsvis holdt for utdeling og ikke videreført virksomhet. Dette nærmere omtalt i noteinformasjonen.

Konsernet har i tillegg egen forsikringsfunksjon som er organisert i et eget captive, Finse Forsikring.

NSB-konsernet har hovedkontor i Oslo.

Alle aksjene i NSB AS eies av den norske stat ved Samferdselsdepartementet.

Årsregnskapet for 2016 ble vedtatt av styret 9. februar 2017.

Alle tall i rapporten er oppgitt i MNOK, med mindre annet fremgår av teksten.

■ RAMMEVERK FOR REGNSKAPSAVLEGGELSEN

Konsernregnskapet til NSB AS er utarbeidet i samsvar med International Financial Reporting Standards (IFRS) og fortolkninger fra IFRS fortolkingskomité (IFRIC) som er godkjent av EU.

Nedenfor beskrives de viktigste regnskapsprinsippene som er benyttet ved utarbeidelsen av konsernregnskapet. Disse prinsippene er benyttet konsistent for alle perioder som er med i presentasjonen dersom ikke annet konkret er nevnt.

Konsernregnskapet er utarbeidet basert på historisk kost prinsippet med unntak av finansielle derivater, enkelte finansielle eiendeler og forpliktelser og investeringseiendom som er vurdert til virkelig verdi.

Konsernregnskapet er avlagt under forutsetningen om fortsatt drift.

■ VIKTIGE FORUTSETNINGER OG REGNSKAPSESTIMATER

Anvendelse av konsernets regnskapsprinsipper innebærer at ledelsen må utøve skjønn gjennom bruk av estimater og forutsetninger. Estimater og forutsetninger evalueres løpende og er basert på historisk erfaring kombinert med forventninger om fremtidige hendelser som anses å være sannsynlige på vurderingstidspunktet.

Områder hvor bruk av estimater og forutsetninger er vesentlige for konsernregnskapet:

Investeringseiendom målt til virkelig verdi

Ved estimering av virkelig verdi på investeringseiendom legges estimater og antakelser/forutsetninger til grunn. Yieldnivå/avkastningskrav og markedsleien er de viktigste faktorene. Endring av disse kan medføre vesentlige endringer i resultatførte verdiendringer og balanseført verdi på investeringseiendommer. En sensitivitetsanalyse som viser effekter ved endringer i disse forutsetningene presenteres i noten for investeringseiendommer.

Finansielle eiendeler og gjeld til virkelig verdi

Konsernet har langsiktig gjeld, finansielle derivater og enkelte finansielle eiendeler, regnskapsført til virkelig verdi. Ved beregning av virkelig verdi legges estimatene som i hovedsak basert på observerbare priser som kan endres over tid. Endringer i forutsetningen vil medføre endringer i balanseførte verdier med effekter over resultatregnskapet.

Varige driftsmidler

Konsernet vurderer løpende forventet brukstid og restverdi på anleggs-

midler. Dette har betydning for de årlige avskrivningene. Videre vurderer konsernet anleggsmidlene verdi og hvorvidt det er behov for å gjøre nedskrivninger. Disse vurderingene involverer en stor grad av skjønn. Det vises til note om varige driftsmidler for beskrivelse av nedskrivningstester og tilhørende sensitivitetsvurderinger.

Estimert verdifall på goodwill

Konsernet gjennomfører årlig tester for å vurdere verdifall på goodwill. Gjennvinnbart beløp er fastsatt ved kalkulasjoner av bruksverdi som krever bruk av estimater. Det vises til note om immaterielle eiendeler for beskrivelse av nedskrivningstester og tilhørende sensitivitetsvurderinger.

Estimerte avsetninger for tap på kontrakter

Konsernet gjennomfører årlig tester for å vurdere avsetninger for tap på kontrakter, hvor det er negative driftsresultater og dermed indikasjoner på avsetningsbehov. For driftsmidler som benyttes i kontraktene gjennomføres først nedskrivningstest, jfr. omtale ovenfor. Deretter måles nåverdien av fremtidige kontantstrømmer for den enkelte kontrakt. Disse vurderingene involverer en stor grad av skjønn. Det vises til note om avsetninger for nærmere beskrivelse.

Pensjonsforpliktelser

Konsernet har betydelige forpliktelser knyttet til de ansattes opptjente pensjonsrettigheter knyttet til ytelsesbaserte pensjonsordninger. Beregningene innebærer at konsernet må fastsette økonomiske og demografiske forutsetninger. Endringer i forutsetningene kan gi betydelig utslag på de beregnede forpliktelser med konsekvens for fremtidige pensjonskostnader. Det vises til note om pensjoner for nærmere beskrivelse av hvilke forutsetninger som er lagt til grunn.

I noten er innarbeidet sensitivitetsanalyse som viser hvor påvirkelige beregningene er i forhold til endringer i sentrale forutsetninger. Estimatavik som oppstår ved endringer av forutsetninger føres løpende over utvidet resultat med direkte effekt for egenkapitalen etter fradrag for utsatt skatt.

Periodisering av inntekter

Deler av konsernets inntekter kommer fra takstamarbeid med fylker og kollektivselskap. Inntektene fra slik samarbeid periodiseres, basert på tellinger antall reiser, sammensetning av type solgte billetter og erfaringer fra tidligere perioder. Disse vurderingene innebærer en stor grad av skjønn og bruk av estimater.

Avsetning omstillingskostnader

Konsernet har betydelige avsetninger knyttet til omstillingskostnader som følge av jernbanereformen. Det er utøvet bruk av beste estimat ved beregning av grunnlaget for avsetninger.

■ KONSOLIDERINGSPRINSIPPER

Konsernregnskapet viser det samlede økonomiske resultatet og den samlede økonomiske stillingen for morselskapet NSB AS og datterselskaper

Datterselskap

Datterselskaper er selskaper der konsernet har faktisk kontroll. Kontroll oppstår når konsernet som investor har evne til å påvirke variabel avkastning som konsernet har rett til eller er eksponert for.

Datterselskaper konsolideres fra og med det tidspunkt konsernet oppnår kontroll og utelates fra konsolidering når kontroll opphører.

Transaksjoner med ikke-kontrollerende eiere i datterselskaper behandles som egenkapitaltransaksjoner.

Felles virksomhet og tilknyttede selskaper

Felles virksomhet er selskaper eller enheter hvor NSB har felles kontroll med en eller flere andre investorer. Konsernet har betydelige andeler i single purpose selskaper med felles kontroll for utvikling av eiendomsprosjekter som er vurdert å være felles virksomhet. Tilknyttede eierandeler er selskaper hvor NSB har betydelig, men ikke bestemmende innflytelse. Med betydelig innflytelse menes normalt at konsernet eier mellom 20 % og 50 % av stemmeberettiget kapital.

Note 1

Eierandeler i både felles virksomhet og tilknyttede selskaper konsolideres inn ved bruk av egenkapitalmetoden.

Oppkjøp

Oppkjøpsmetoden anvendes ved virksomhetssammenslutninger. Vederlaget måles til virkelig verdi på transaksjonstidspunktet som vil være når risiko og kontroll er overdratt og vil normalt sammenfalle med gjennomføringstidspunktet. Det foretas allokering av kostpris basert på virkelig verdi av eiendeler og forpliktelser som overtas ved oppkjøpet. Merverdi utover det som kan henføres til identifiserbare eiendeler og gjeld balanseføres som goodwill. Hvis virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og gjeld er høyere enn vederlaget, inntektsføres det overskytende umiddelbart.

Prinsipper for å innregne kjøp av tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter er de samme som for kjøp av datterselskaper.

■ SEGMENTINFORMASJON

NSB rapporterer driftssegmentene slik konsernedelsen, som er øverste beslutningstaker, vedtar, følger opp og evaluerer beslutninger.

■ VALUTA

Funksjonell valuta og presentasjonsvaluta

Konsernregnskapet er presentert i norske kroner og alle tall er gitt i norske kroner som både er den funksjonelle valutaen og presentasjonsvalutaen til morselskapet.

NSB-konsernets virksomhet drives i all hovedsak i Norge og noe i Sverige og Danmark. Resultatregnskap og balanse for konsernheter med funksjonell valuta forskjellig fra presentasjonsvalutaen regnes om med føring av omregningsdifferanser direkte mot egenkapitalen over utvidet resultat.

Transaksjoner

Driftsinntekter og -kostnader, innkjøp samt finansieringskostnader er i all hovedsak i henholdsvis NOK, SEK, DKK, CHF og EUR. Transaksjoner i fremmed valuta regnes om til funksjonell valuta på transaksjonstidspunktet. Valutagevinster og -tap som oppstår ved omregning av poster i fremmed valuta resultatføres.

Offentlig tilskudd

Offentlig tilskudd innregnes i resultat på systematisk grunnlag over de regnskapsperiodene der foretaket innregner kostnadene som de offentlige tilskuddene er ment å kompensere for. Offentlig tilskudd som knytter seg til eiendeler er innregnet netto ved at tilskuddet er behandlet som reduksjon av beløp som er innregnet i balansen.

■ INNTEKTSFØRING

Konsernets inntekter kommer i hovedsak fra salg av person- og godstransporttjenester samt utleie og salg av fast eiendom.

Salg av transporttjenester

Salg av tjenester inklusiv kjøp fra offentlig kjøper av persontrafikkjenester resultatføres i den perioden som leveransene foretas.

Utleie og salg av fast eiendom

Inntekter ved utleie av fast eiendom resultatføres over leieavtalens løpetid.

Inntekt ved salg av eiendom resultatføres i den perioden risiko og kontroll overføres kjøper. Som hovedregel innebærer dette at inntekten anses opptjent på overtakelsestidspunktet.

Oppføring og utvikling av næringsbygg og boliger

Det er bygningens karakter og kjøpers mulighet for påvirkning av sluttprosjektet som vil avgjøre hvorvidt inntektsføringen skal skje i henhold til IAS 11 tilvirkningskontrakter eller IAS 18 Inntekter. For eiendom som oppføres for kjøper som har vært med å påvirke bygget i særlig grad, innregnes forventet gevinst etter IAS 11 etterhvert som bygget oppføres og ferdigstilles.

Utbytte

Mottatt utbytte fra selskaper annet enn datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter inntektsføres på tidspunkt for vedtak om utdeling av utbytte i utdelende selskap.

■ VARIGE DRIFTSMIDLER

Varige driftsmidler og driftsrelatert eiendom balanseføres til anskaffelseskost, med fradrag for avskrivninger. Anskaffelseskost inkluderer kostnader knyttet direkte til anskaffelsen av driftsmidlet, slik at den er klar for bruk.

Etterfølgende utgifter balanseføres når det er sannsynlig at fremtidige økonomiske fordeler knyttet til utgiften vil tilflyte konsernet og utgiften kan måles pålitelig. Øvrige reparasjons- og vedlikeholds-kostnader føres over resultatet i den perioden utgiftene pådras.

Lånekostnader som påløper ved konstruksjon av driftsmidler balanseføres fram til eiendelen er klar til bruk. Driftsmidler avskrives etter den lineære metode, slik at anleggsmidlenes anskaffelseskost avskrives til restverdi over forventet brukstid, som er innenfor følgende intervall:

Skinnegående materiell	10 – 30 år
Busser	5 – 12 år
Bygninger	10 – 50 år
Andre anleggsmidler	5 – 30 år

Tomter og boliger avskrives ikke.

Driftsmidlenes brukstid, samt restverdi, vurderes på hver balansedag og endres hvis nødvendig.

Gevinst og tap ved avgang resultatføres og utgjør forskjellen mellom salgspotensial og balanseført verdi.

■ HOLDT FOR SALG/HOLDT FOR UTDELING

Virksomhet og anleggsmidler er klassifisert som holdt for salg eller holdt for utdeling dersom salg eller utdeling er vurdert som svært sannsynlig i nåværende stand med gjennomføring i løpet av et regnskapsår.

Anleggsmidler klassifisert som holdt for salg eller utdeling regnskapsføres til det laveste av balanseført verdi og virkelig verdi fratrukket salgskostnader.

Når en virksomhet er klassifisert som holdt for utdeling vil oppstillingen over totalresultatet vise konsernets resultat som om virksomheten hadde vært utdelt ved starten av perioden. Tallene for ikke videreført virksomhet viser ikke hva disse enhetene ville hatt av inntekter og kostnader dersom de hadde vært selvstendige enheter, men effekten utdeling har for videreført virksomhet i konsernet. Se note 2 – Videreført og ikke-videreført virksomhet for en nærmere beskrivelse av prinsipper ved utarbeidelse av konsernets videreførte virksomhet samt resultat- og balanseoppstilling med splitt mellom videreført og ikke videreført virksomhet.

■ EIENDOM

Generelt

Konsernets eiendomsportefølje består av driftsrelatert eiendom (IAS 16), investeringseiendom (IAS 40) og utviklingseiendom (IAS 2). Konsernet eiendommer eies i all hovedsak av ROM Eiendom som vil bli fisjonert ut fra konsernet og er derfor klassifisert som holdt for utdeling pr.31.12.2016.

Det foreligger nær og sammensatt tilknytning mellom driftsrelaterte eiendommer (IAS 16) og investeringseiendom (IAS 40) med en rekke kombinerte eiendommer. For kombinerte bygg som kan seksjoneres for salg vurderes de enkelte areal og deler av eiendommen hver for seg.

Areal som endrer karakter fra driftsrelatert eiendom eller utviklingseiendom til investeringseiendom eller omvendt, reklassifiseres. Reklassifisering vil skje på det tidspunkt det foreligger endret formål og bruk for den aktuelle eiendom som ikke er midlertidig.

Driftsrelatert eiendom

Eiendom som benyttes innenfor konsernets virksomhet vurderes som driftsrelatert eiendom i henhold til IAS 16 og behandles i samsvar med varige driftsmidler som beskrevet over.

Investeringsseiendom

Investeringsseiendom består av eiendom (tomt, bygning eller begge deler) som eies med formål å oppnå langsiktig avkastning fra leieinntekter, for verdistigning på kapital eller begge deler. Eiendom som konsernet

Note 1

leier ut eksternt på markedsmessige vilkår og langsiktig basis klassifiseres som investeringseiendom og vurderes i henhold til IAS 40.

Førstegangs måling til kostpris og balanseføring av følgende utgifter skjer i samsvar med prinsippene for driftsmidler og driftsrelatert eiendom som beskrevet over. Videre måling av investeringseiendommer skjer til virkelig verdi. Virkelig verdi tilsvarer antatt markedsverdi som legges til grunn i en transaksjon mellom to uavhengige parter ved et eventuelt salg. Verdiene estimeres med bistand fra uavhengige verdigraderere ved hver regnskapsavleggelse. Verdsettelsen baseres på den enkelte eiendoms antatte fremtidige kontantstrømmer som neddiskonteres med individuelle risikostjusterte avkastningskrav.

Verdiendringer som følge av endringer i markedsverdi av investeringseiendom resultatføres løpende og er presentert på egen linje i driftsresultat. Verdiendring ved reklassifisering fra utviklingseiendom resultatføres. Verdiendring ved reklassifisering fra driftsrelatert eiendom føres over utvidet resultat.

Utviklingsseiendom

Eiendommer hvor intensjonen er videreutvikling for salg er behandlet som utviklings eiendom (IAS 2) selv om eiendommene midlertidig er utleid på korte avtaler.

Utviklingseiendommer under utvikling for salg vurderes til det laveste av anskaffelseskost og netto realisasjonsverdi i samsvar med IAS 2.

Anskaffelseskost består av kostpris, samt prosjekterrelaterte utgifter til utviklingen av den enkelte eiendel. Prosjekterrelaterte utgifter inkluderer i hovedsak kostnader frem til regulering og klargjøring for salg, herunder lønnskostnader, eksterne konsulenter osv. Lånekostnader som er direkte henførbare til utviklingen av eiendommen er balanseført i samsvar med IAS 23. Netto realisasjonsverdi er estimert salgspotensial fratrukket kostnader knyttet til realisasjon.

Porteføljen av utviklingseiendommer under utvikling for salg er inndelt og følges opp som adskilte enkeltprosjekter. Inndelingen er i hovedsak basert på den enkelte eiendoms geografiske lokalisering.

■ NEDSKRIVNING

Immaterielle eiendeler samt driftsmidler som avskrives vurderes for verdifall når det foreligger indikatorer på at fremtidig inntjening ikke kan forsvare balanseført verdi.

Goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt levetid avskrives ikke, men testes årlig for verdifall.

Nedskrivning foretas hvis balanseført verdi er høyere enn gjenvinnbart beløp. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi med fradrag av salgskostnader og bruksverdi.

Ved vurdering av verdifall, grupperes anleggsmidlene på det laveste nivået der det er mulig å skille ut uavhengige kontantstrømmer (kontantgenererende enheter). Ved hver rapporteringsdato vurderes mulighetene for reversering av tidligere nedskrivninger (unntatt goodwill).

■ MULIGE TAPSKONTRAKTER

Konsernets virksomhet omfatter langsiktige kontrakter med offentlige oppdragsgivere om levering av kollektivtjenester. For flere av kontraktene har konsernet en del av risikoen for utviklingen i flere kostnadsarter (for eksempel lønn, rente og drivstoff) uten at inntektene i kontrakten blir endret tilsvarende. Dette kan resultere i at kontraktene gir tap ved at forventede gjenværende kostnader er høyere enn estimerte inntekter.

Før en eventuell avsetning gjøres for kontrakter etter IAS 37, foretas en evaluering av verdiene etter IAS 36 (se avsnitt for nedskrivning ovenfor). Deretter måler konsernet løpende nåverdien av fremtidige forventede kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter i den enkelte kontrakt, der estimerte utbetalinger omfatter alle fremtidige uunngåelige drifts-kostnader inklusive kapitalslit som må påregnes. Avsetningen begrenses til det laveste beløp ved å fortsette eller gå ut av kontrakten. Avsetningen reverseres over gjenværende løpetid i kontrakten.

■ DERIVATER OG SIKRING

Konsernet inngår derivater for sikring av renter og valuta på langsiktig gjeld for å skape forutsigbarhet og for sikring av energiprisen for både å

oppnå lavest mulig pris og forutsigbarhet i prisene.

Konsernet praktiserer ikke sikringsbokføring. Derivater balanseføres til virkelig verdi på tidspunkt for inngåelse av derivatkontrakt og justeres løpende til virkelig verdi over resultatet. Endringer i virkelig verdi på inngåtte derivatkontrakter knyttet til gjeld resultatføres som finansposter, mens endringene i virkelig verdi knyttet til inngåtte derivatkontrakter til strøm resultatføres som driftskostnad.

■ FINANSIELLE EIENDELER HOLDT FOR HANDELSFORMÅL

En finansiell eiendel klassifiseres som holdt for handelsformål dersom den primært er anskaffet med sikte på å gi fortjeneste knyttet til kortsiktige endringer i verdi.

Virkelig verdi av børsnoterte investeringer er basert på sist registrerte kurs. Hvis markedet for verdipapiret ikke er aktivt eller hvis det gjelder et verdipapir som ikke er børsnotert, bruker konsernet verdsettelsesmetoder for å fastsette virkelig verdi

■ BEHOLDNING KOMPONENTER OG VARE

Varer vurderes til det laveste av anskaffelseskost og netto realisasjonsverdi. Anskaffelseskost tilordnes ved bruk av veid gjennomsnittspris.

For ferdig tilvirkede varer og varer under tilvirkning består anskaffelseskost av utgifter til produktutforming, materialforbruk, direkte lønnskostnader, andre direkte kostnader og indirekte produksjonskostnader (basert på normal kapasitet). Lånekostnader som er direkte henførbare til anskaffelsen eller tilvirkningen av varen, inkluderes i varens kostpris.

Netto realisasjonsverdi er estimert salgspotensial fratrukket kostnader for ferdigstillelse og salg.

■ FORDRINGER

Fordringer inkluderer kundefordringer og måles ved første gangs balanseføring til opprinnelig verdi som er vurdert å være virkelig verdi.

Ved senere måling vurderes kundefordringer til amortisert kost fastsatt ved bruk av effektivrentemetoden, fratrukket avsetning for påregnelige tap. Avsetning for tap regnskapsføres når det foreligger objektive indikatorer for at konsernet ikke vil motta oppgjør i samsvar med opprinnelige betingelser.

■ KONTANTER OG BANKINNSKUTT

Kontanter og bankinnskudd inkluderer bundne skattetreksmidler og bundne bankinnskudd i Finse forsikring og spesifiseres i note19. Dersom kassekreditt benyttes, er det inkludert i lån under kortsiktig gjeld.

■ LÅN

Lån måles ved første gangs innregning til virkelig verdi justert for direkte henførbare transaksjonskostnader.

I etterfølgende perioder måles lånene som hovedregel til amortisert kost ved bruk av effektiv rentes metode slik at effektiv rente blir lik over lånets løpetid.

Konsernet har flere obligasjonslån hvor det er inngått tilhørende rente- og valutaswapper. Der måling og rapportering til bruk av opsjon for måling til virkelig verdi gir mer relevant informasjon ved at inkonsistent måling av lån og tilhørende renteswap elimineres, eller i vesentlig grad reduseres, legges dette prinsippet til grunn for rapportering. Valg av prinsipp gjøres ved opptak av hvert enkelt lån og er bindende i lånets løpetid.

■ SKATT

Periodens skattekostnad består av betalbar skatt for perioden og endring i utsatt skatt.

Det er beregnet utsatt skatt på alle midlertidige forskjeller mellom skattemessige og regnskapsmessige verdier samt skattevirkninger av underskudd til fremføring. Utsatt skatt fastsettes ved bruk av skattesatser og skatteregler som er vedtatt på balansedagen. Utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at fordelene kan benyttes.

Utsatt skattefordel og utsatt skatt motregnes dersom det foreligger juridisk rett til å motregne, og det gjelder inntektskatt som ilegges av samme skattemyndighet for (i) samme skattepliktige foretak eller (ii) for

Note 1

forskjellig skattepliktige foretak hvor hensikten er å gjøre opp skatteposisjonene på nettogrunnlag.

■ PENSJONSFORPLIKTELSE

Konsernet har ulike pensjonsordninger i form av både ytelses- og innskuddsplaner.

Ytelsesplanene forplikter konsernet til å yte periodiske pensjonsytelser til den ansatte når vedkommende blir pensjonist. Pensjonsutbetalingen vil i hovedsak være avhengig av antall opptjeningsår, lønnsnivå ved oppnådd pensjonsalder og størrelsen på ytelsene fra folketrygden.

Den balanseførte forpliktelsen er nåverdien på balansedagen av de definerede ytelser minus virkelig verdi av pensjonsmidlene på balansedagen. Pensjonsforpliktelsen beregnes årlig av en uavhengig aktuar ved bruk av en lineær opptjeningsmetode. Kostnad ved pensjonsopptjening og netto rente på den ytelsesbaserte pensjonsforpliktelsen innregnes i resultatet. Endringer i pensjonsplanens ytelser (planendringer) innregnes løpende i resultatregnskapet.

Estimatavvik som skyldes ny informasjon og endringer i de aktuariesige forutsetningene innregnes løpende, i utvidet resultat.

Gjennom innskuddsplanene betaler konsernet et bidrag til den ansattes fremtidige pensjon uten ytterligere forpliktelser etter at bidraget er betalt. Innskuddene kostnadsføres som personalkostnad.

■ AVSETNINGER

Konsernet regnskapsfører avsetninger for miljømessige utbedringer, restrukturering og rettslige krav når det eksisterer en juridisk eller selv pålagt forpliktelse som følge av tidligere hendelser og det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen vil komme til oppgjør i form av en overføring av økonomiske ressurser samtidig som forpliktelsens størrelse kan estimeres med tilstrekkelig pålitelighet. Avsetning for restrukturingskostnader omfatter kostnad ved uttak av aldersbestemt førtidspensjon (AFP) utover normalt forventet, sluttvederlag til ansatte, og tilhørende terminerings- og avviklingskostnader. Det avsettes ikke for kostnader knyttet til løpende virksomhet eller fremtidige driftstap.

I tilfeller hvor det foreligger flere forpliktelser av samme art, fastsettes sannsynligheten for at forpliktelsen vil komme til oppgjør ved å vurdere gruppen under ett.

Avsetninger måles til nåverdien av forventede utbetalinger for å innfri forpliktelsen. Det benyttes en diskonteringsrate før skatt som reflekterer nåværende markedsituasjon og spesifikk risiko knyttet til forpliktelsen. Økningen i forpliktelsen som følge av endret tidsverdi føres som rentekostnader.

■ ANNEN KORTSIKTIG GJELD

Annen kortsiktig gjeld inkluderer leverandørgjeld og måles ved første gangs balanseføring til opprinnelig verdi som er vurdert å være virkelig verdi. Ved senere måling vurderes leverandørgjeld til amortisert kost fastsatt ved bruk av effektiv rente metoden.

■ LEIEAVTALER

Leieavtaler der en vesentlig del av risiko og avkastning knyttet til eierskap fortsatt ligger hos utleier, klassifiseres som operasjonelle leieavtaler. Leiebetaling ved operasjonelle avtaler kostnadsføres lineært over leieperioden.

Leieavtaler hvor konsernet i hovedsak innehar all risiko og avkastning blir klassifisert som finansielle leieavtaler. Finansielle leieavtaler blir ved leieperiodens begynnelse regnskapsført til det laveste av driftsmidlets virkelige verdi og nåverdi av fremtidige leiebeløp. Leiebetalingene blir fordelt mellom forpliktelse og finanskostnader. Varige driftsmidler avskrives lineært.

■ UTBYTTE

Utbyttebetalinger til selskapets aksjonærer klassifiseres som gjeld når utbyttet er fastsatt av generalforsamlingen.

■ VURDERING AV VIRKELIG VERDI

Konsernet måler flere finansielle eiendeler og forpliktelser samt investerings eiendommer til virkelig verdi. For klassifisering av virkelig verdi benytter konsernet et system som reflekterer signifikansen av den input som brukes i utarbeidelse av målingene med følgende inndeling:

Nivå 1

Virkelig verdi måles ved bruk av kvoterte priser fra aktive markeder for identiske eiendeler eller forpliktelser.

Nivå 2

Virkelig verdi bestemmes ved å bruke input basert på andre observerbare faktorer, enten direkte (pris) eller indirekte (utledet fra priser) enn notert pris (brukt i nivå 1) for eiendelen eller forpliktelsen.

Nivå 3

Virkelig verdi måles med bruk av input som ikke baseres på observerbare markedsdata.

Finansielle eiendeler og forpliktelser klassifisert i nivå 1, 2 eller 3. Konsernets investerings eiendom er klassifisert i nivå 3.

Endringer i regnskapsprinsipper, nye standarder og fortolkninger

Konsernet har ikke implementerte noen nye regnskapsstandarder eller foretatt endringer av regnskapsprinsipper i 2016.

Nye standarder og fortolkninger som ikke har trådt i kraft

Konsernet har ikke valgt tidlig anvendelse av noen standarder eller fortolkninger som trer i kraft etter balansedato. Nedenfor følger en oversikt over de mest sentrale regler som er vedtatt av IASB.

■ IFRS 9 FINANSIELLE INSTRUMENTER

erstatter IAS 39 som omhandler regnskapsføring, klassifisering, måling av finansielle eiendeler og forpliktelser, sikringsbokføring, måling til amortisert kost og nedskrivning av finansielle eiendeler. De siste deler ble sluttført av IASB høsten 2014. Standarden har pliktig ikrafttredelsesdato 1. januar 2018.

■ IFRS 15 INNETEKTER

IASB vedtok våren 2014 ny standard for inntektsføring. Standarden etablerer et rammeverk for innregning og måling av inntekter som er basert på et grunnprinsipp om at innregning av inntekter skal reflektere overføring av varer eller tjenester til kunden. Standarden har pliktig ikrafttredelsesdato 1. januar 2018.

Foretatte vurderinger indikerer at IFRS 9 og IFRS 15 ikke vil gi betydelige effekter for konsernet.

■ IFRS 16 LEASING

IASB vedtok i begynnelsen av 2016 ny standard for leasing. Hovedregelen i den nye standarden er at leietager skal innarbeide alle leieavtaler i balansen. Iht IFRS 16 skal alle vesentlige leieavtaler med varighet over et år balanseføres

Leietager skal innarbeide forpliktelse til å betale leie samt tilhørende «rett til bruk eiendel» for bruk av underliggende eiendel over leieperioden. Etter IFRS 16 vil det for leietager ikke lenger være et skille mellom finansielle og operasjonelle leieavtaler.

Implementering av IFRS 16 vil medføre økt balanseføring av leiekontrakter. Dette vil særlig aktualisere seg ved at konsernet fremover i større grad vil leie buss- og togmateriell. Konsernet vil fra og med 2017 leie persontogmateriell som følge av at dette blir skilt ut fra konsernet som en konsekvens av jernbanereformen.

IFRS 15 og IFRS 16 er foreløpig ikke godkjent av EU.

Annet

IASB har også vedtatt noen mindre endringer og presiseringer i flere ulike standarder. Det er ikke vurdert at noen av disse endringene vil ha effekter av betydning for konsernet.

Note 2

2 Videreført og ikke-videreført virksomhet

Samferdselsdepartementet la 12. mai 2015 fram en melding til Stortinget med forslag til en reform av jernbanesektoren som Stortinget gav sin tilslutning til i juni 2015. Reformen påvirker i betydelig grad NSB-konsernet. Reformen sikter på å oppnå en klarere rollefordeling i sektoren og samtidig legge til rette for anbuds-konkurranser innenfor persontrafikkområdet. For NSB-konsernet vil reformen fra 2017 bl.a bety følgende:

- NSB-konsernets eiendomsvirksomhet, Rom Eiendom-konsernet, vil bli underlagt det nye infrastrukturselskapet Bane NOR
- Eierskapet til NSB-konsernets togvedlikeholds virksomhet, Mantena-konsernet, vil bli overført som direkteieiet av Samferdselsdepartementet
- NSB-konsernets persontogmateriell ble 15. oktober i år overført til det nystiftede heleide datterselskapet Materiellselskapet AS som etter årsskiftet 2017 så overføres til det nye selskapet Togmateriell AS som eies av Samferdselsdepartementet
- NSB-konsernets salgs- og billetteringsløsninger ble 15. oktober i år overført til det nystiftede datterselskapet Entur AS som så etter årsskiftet 2017 overføres til det nye selskapet Reiseplan og Billett AS som eies av Samferdselsdepartementet. Selskapet er etter Samferdselsdepartementets intensjoner planlagt utviklet til å omfatte salg- og billetteringsløsninger for all kollektivtransport i Norge. Det vises også til fremstilling i note 4 vedrørende effekter for konsernet.
- Anbudskonkurranse vil gradvis bli innført på persontogområdet.
- NSB-konsernet vil fortsatt eies uendret 100 % av den norske stat ved Samferdselsdepartementet
- Det legges fra eier vekt på viktigheten av at de strukturelle endringene i NSB-konsernet gjennomføres slik at de ikke skaper unødige utfordringer i den operasjonelle virksomheten. Det er videre av eier uttalt at det fremtidige NSB-konsernet, og de selskapene som skilles ut fra NSB AS, vil ha en kapitalstruktur som er tilstrekkelig til den virksomhet som skal drives, både i overgangsfasen og i fremtidig organisasjonsstruktur.

Resultat fra ikke-videreført virksomhet fremstilles som følger:

2016 RESULTAT	Total virksomhet	Ikke videreført virksomhet	Videreført virksomhet
Driftsinntekter	15 559	989	14 571
Lønn og andre personalkostnader	7 630	1 288	6 341
Avskrivninger og nedskrivninger	1 496	716	780
Andre kostnader	5 416	-1 405	6 821
Sum driftskostnader	14 542	600	13 942
Resultatandel i felleskontrollert virksomhet	131	102	29
Andel resultat i tilknyttede selskaper	41	1	40
Ureal, verdiendr. investeringseiendom	551	551	-
Driftsresultat	1 740	1 042	698
Finansielle poster			
Finansinntekter	252	111	141
Finanskostnader	-654	-593	-60
Netto finanskostnad pensjoner	-44	-7	-36
Urealiserte verdiendringer	209	206	4
Sum finansielle poster	-236	-284	48
Resultat før skattekostnad	1 503	758	746
Skattekostnad	-236	-106	-130
Periodens resultat	1 267	652	616

Prinsipper ved utarbeidelse av tall for videreført virksomhet:

Resultat- og balanseposter for videreført virksomhet er beregnet med utgangspunkt i total virksomhet, fratrukket resultatpostene til ikke-videreført virksomhet. Tidligere konserninterne inntekter og kostnader mellom videreført og ikke-videreført virksomhet er inkludert som ekstern inntekt og kostnad. Allokeringen av kostnader mellom videreført og ikke-videreført virksomhet er til dels bygget på skjønn og beste estimat.

Rapporteringen gir derved et uttrykk for at ikke-videreført virksomhet hadde vært utskilt ved inngangen til 2016. Videre er tallene for 2015 omarbeidet for å gi best mulig sammenligning.

For å forberede en endret organisering som er tilpasset jernbanereformen ble den 15. oktober 2016 to sentrale og viktige enheter utskilt og overført til nystiftede heleide datterselskaper. Enheten knyttet til salg og billettering ble overført til Entur AS og togmateriell og ansatte som jobbet med innkjøp og utleie av materiellet i NSB ble overført til Materiellselskapet AS. Frem til endringen var enhetene en integrert del av konsernets morselskap. Ekstern finansiering knyttet til togmateriell er i etterfølgende prosess overført til Materiellselskapet AS. Kostnader, inkl. finanskostnader og avskrivning knyttet til disse enhetene er reallokert til ikke videreført virksomhet. Tilsvarende er disse kostnadene allokert som driftskostnader for videreført virksomhet da de vil bli belastet i form av leie av tog og salg og billetteringstjenester.

Resultatet for ikke-videreført virksomhet viser konserneffekten i gjenværende NSB-konsernet og ikke det resultat disse enhetene ville oppnådd dersom de hadde vært utskilt fra konsernet i perioden.

Note 2

2015 RESULTAT	Total virksomhet	Ikke videreført virksomhet	Videreført virksomhet
Driftsinntekter	15 372	1 250	14 122
Lønn og andre personalkostnader	6 710	1 054	5 656
Avskrivninger og nedskrivninger	1 450	652	798
Andre kostnader	5 114	-1 297	6 411
Sum driftskostnader	13 274	409	12 865
Resultatandel i felleskontrollert virksomhet	148	126	22
Andel resultat i tilknyttede selskaper	32	14	18
Ureal. verdiendr. investeringseiendom	536	536	0
Driftsresultat	2 814	1 516	1 298
Finansielle poster			
Finansinntekter	407	173	234
Finanskostnader	-572	-482	-90
Netto finanskostnad pensjoner	-54	-9	-45
Urealiserte verdiendringer	69	79	-10
Sum finansielle poster	-150	-238	88
Resultat før skattekostnad	2 664	1 279	1 385
Skattekostnad	-506	-351	-155
Periodens resultat	2 158	927	1 231

Note 2

Eiendeler og gjeld for videreført og ikke-videreført virksomhet per 31. desember 2016 er som følger:

BALANSE	Total virksomhet	Ikke videreført virksomhet	Videreført virksomhet
EIENDELER REKLASSISERT SOM HOLDT FOR UTDELING			
Immaterielle eiendeler	117	-	117
Varige driftsmidler	15 017	11 474	3 543
Investeringseiendom	5 431	5 431	-
Investeringer i tilknyttede selskaper	50	-	50
Finansielle anleggsmidler	278	206	72
Sum anleggsmidler	20 893	17 111	3 782
Investering i felleskontrollert virksomhet	571	537	34
Beholdning utviklingseiendom og komponenter	1 590	857	732
Kundefordringer og andre fordringer	2 325	-5 915	8 240
Derivater	1 998	1 187	811
Finansielle eiendeler	276	2	273
Kontanter og bankinnskudd	1 314	66	1 247
Sum omløpsmidler	8 073	-3 265	11 338
SUM EIENDELER	28 966	13 845	15 120
GJELD REKLASSISERT SOM HOLDT FOR UTDELING			
Lån	7 915	7 080	835
Utsatt skatt	578	440	139
Pensjonsforpliktelser	2 944	626	2 318
Andre avsetninger for forpliktelser	339	29	310
Sum langsiktig gjeld	11 776	8 175	3 601
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	3 472	-45	3 517
Betalbar skatt	735	35	700
Lån	3 021	146	2 875
Derivater	27	-	27
Sum kortsiktig gjeld	7 256	136	7 120
SUM GJELD	19 031	8 311	10 721

For kundefordringer og andre fordringer så vi disse øke for videreført virksomhet sammenlignet med det totale konsernet på grunn av en fordring på 5 671 MNOK som videreført virksomhet har mot ikke-videreført virksomhet per 31. desember 2016.

Note 3

3 Aksjer i datterselskap

Tabellen viser morselskapets direkte eide investeringer. Konsernet består i tillegg av selskaper og eierinteresser i indirekte eie.

Datterselskap	Etablerings-/ anskaffelses tidspunkt	Kontor- adresse	Stemme-/ res.andel	Bokført investering i datter i mor-selskapet	Bokført egen- kapital	Årets resultat
Nettbuss AS	1. desember 1996	Oslo	100 %	333	554	126
NSB Trafikkservice AS	1. oktober 2001	Oslo	55 %	1	-23	5
Finse Forsikring AS	1. desember 2001	Oslo	100 %	59	264	26
CargoNet AS	1. januar 2002	Oslo	100 %	129	272	-22
NSB Gjøvikbanen AS	1. april 2005	Oslo	100 %	30	49	19
Svenska Tågkompaniet AB	1. januar 2007	Gävle	100 %	21	49	2
NSB Anbud AS	16. juni 2016	Oslo	100 %	0	-	-
Banestasjoner AS	2. januar 2002	Oslo	100 %	0	-	-
Tømmervogner AS ¹	31. desember 2008	Oslo	45 %	2	7	-
SUM VIDEREFØRT VIRKSOMHET				575	1 172	156
Entur AS	16. juni 2016	Oslo	100 %	60	-10	-2
Materiellselskapet AS	16. juni 2016	Oslo	100 %	2 400	1	-4
Rom Eiendom AS	18. desember 1998	Oslo	100 %	176	2 177	626
Mantena AS	1. januar 2002	Oslo	100 %	40	40	56
SUM IKKE-VIDEREFØRT VIRKSOMHET				2 675	2 208	676
SUM TOTAL VIRKSOMHET				3 250	3 380	832

¹ Resterende aksjer eies av CargoNet AS.

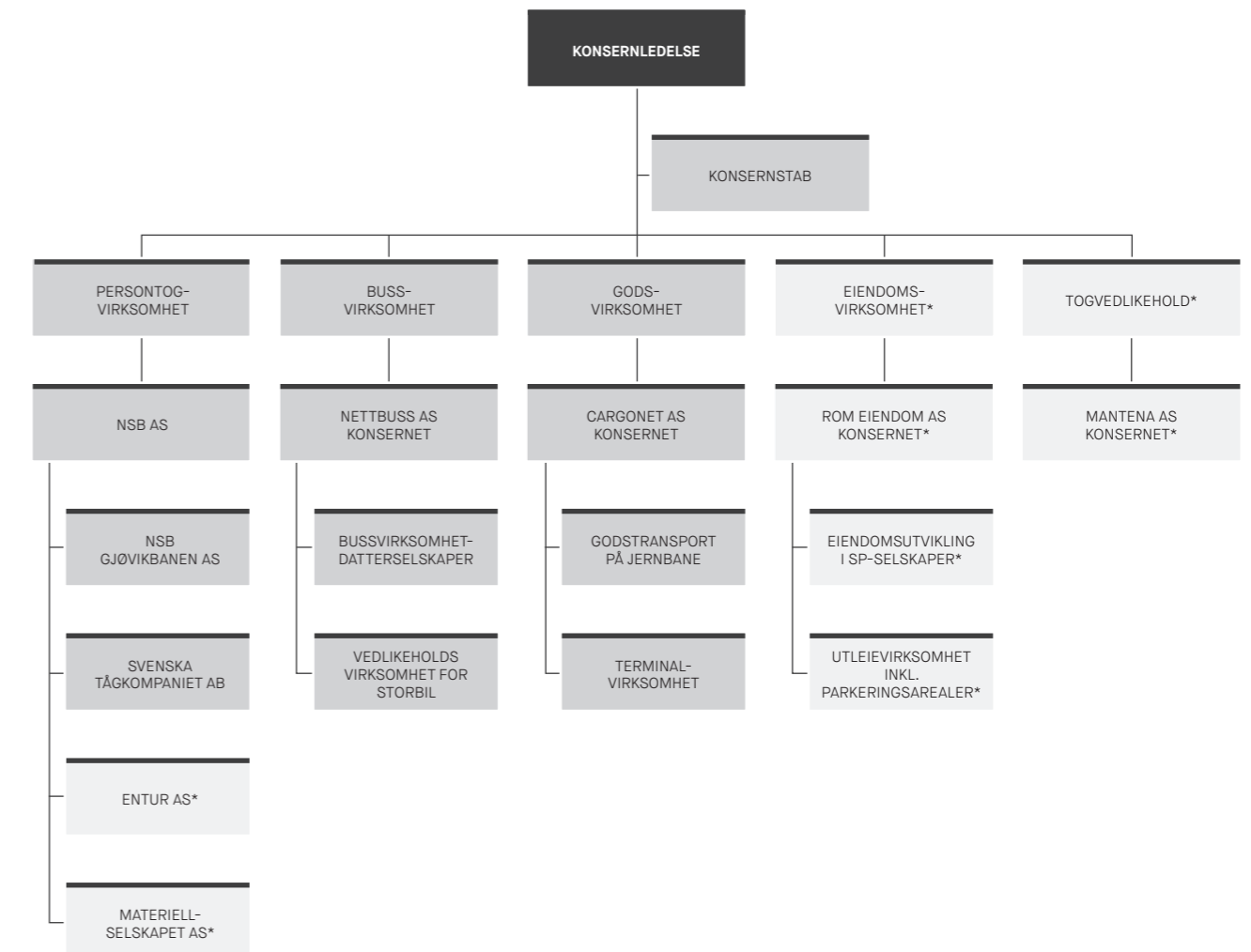
Det er oppgitt 100 % av bokført egenkapital i selskapene pr. 31. desember 2016.

Note 4

4 Konsern- og virksomhetsstruktur

NSB driver virksomhet i Norge, Sverige og Danmark. Virksomheten styres i virksomhetsområder som avviker noe fra den legale struktur:

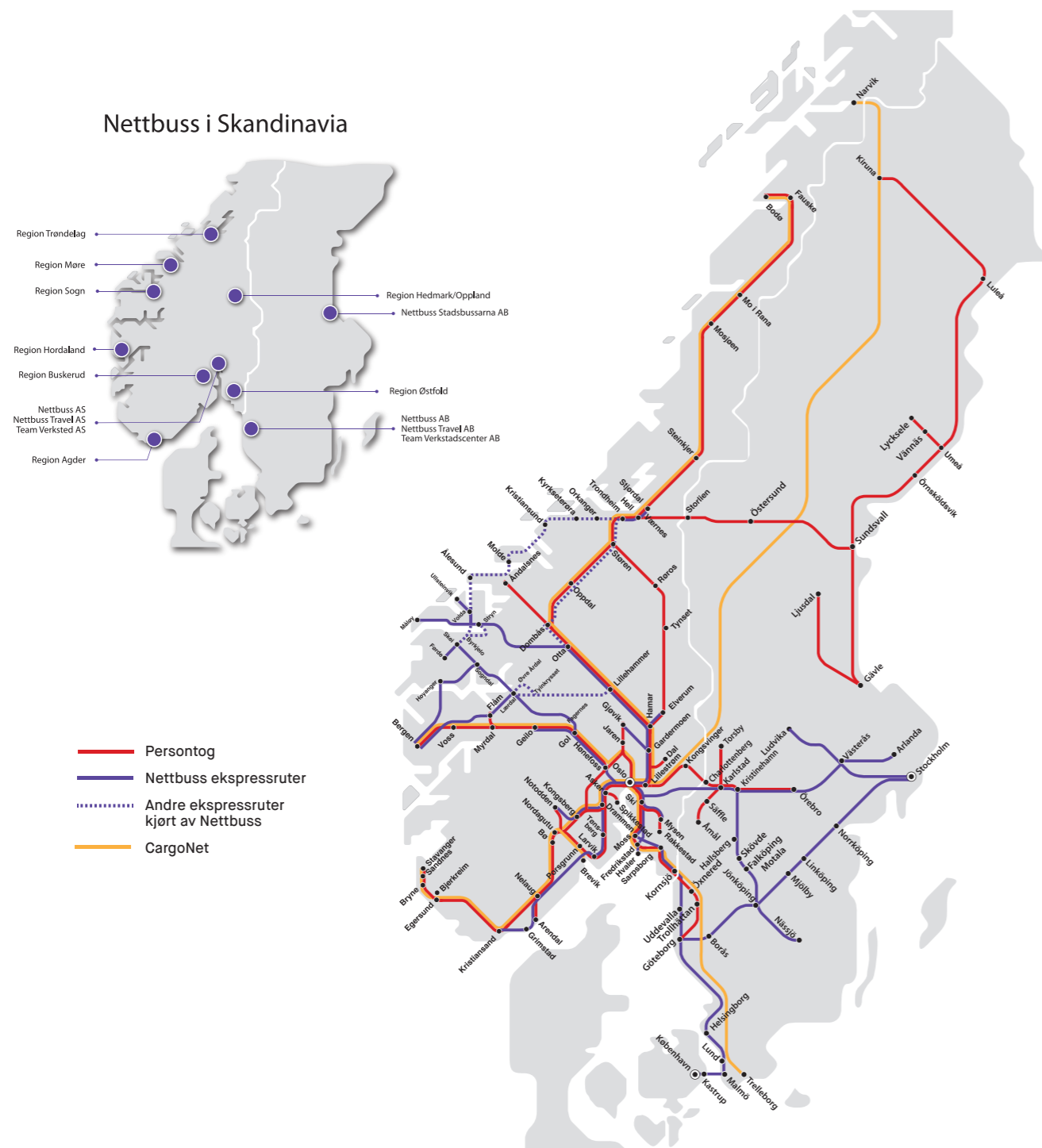
- I Persontog inngår hele virksomheten i NSB AS, NSB Gjøvikbanen AS, Svenska Tågkompaniet AB, Entur AS, Materiellselskapet AS og NSB Anbud AS. Virksomhetene i Materiellselskapet og Entur er klassifisert som ikke-videreført virksomhet per 31. desember 2016.
- Bussvirksomheten omfatter aktiviteten i Nettbuss-konsernet.
- Godsvirksomheten omfatter aktiviteten i CargoNet-konsernet.
- Eiendomsvirksomheten er samlet i Rom Eiendom-konsernet. ROM Eiendom skilles ut fra NSB-konsernet som følge av jernbanereformen og er klassifisert som ikke-videreført virksomhet per 31. desember 2016.
- Tog vedlikehold enheten er samlet i Mantena-konsernet. Mantena skilles ut fra NSB-konsernet som følge av jernbanereformen og er klassifisert som ikke-videreført virksomhet per 31. desember 2016.

*Enheter som skilles ut fra NSB-konsernet ifm jernbanereformen

Note 5

5 NSB-konsernets trafikkvirksomhet i Norden

Note 6

6 Segmentinformasjon

Virksomhetssegmenter

Per 31. desember 2016 har konsernet virksomhet innen følgende hovedsegmenter:

- (1) Persontog: persontransportvirksomhet med tog
- (2) Buss: persontransportvirksomhet med buss
- (3) Gods: godstransport med tog

Segmenteiendeler i tabellene nedenfor består i hovedsak av varige driftsmidler, immaterielle eiendeler, varer, derivater som benyttes som sikring for fremtidige transaksjoner, kundefordringer og andre fordringer og kontanter, mens utsatt skattefordel, investeringer og derivater holdt for handelsformål eller benyttet som sikring av lån ikke er inkludert. Togvedlikehold og Eiendom er klassifisert som ikke-videreført virksomhet og er således ikke med i segmentinformasjonen.

2016 (MNOK)	Persontog	Buss	Gods	Konsern
Eksterne driftsinntekter	7 762	5 838	971	14 571
Interne driftsinntekter	118	12	9	-
Driftsinntekter	7 880	5 850	980	14 571
Driftskostnader	7 330	4 962	945	13 162
Av- og nedskrivninger	135	608	37	780
Sum driftskostnader	7 465	5 570	982	13 942
Resultatandel i felleskontrollert virksomhet	29	-	-	29
Andel resultat i tilknyttede selskaper	14	26	-	40
DRIFTSRESULTAT	458	306	-2	698
Segment eiendeler	9 843	4 341	1 066	15 120
Investeringer	138	950	13	1 101

2015 (MNOK)	Persontog	Buss	Gods	Konsern
Eksterne driftsinntekter	7 472	5 570	1 087	14 123
Interne driftsinntekter	128	13	9	-
Driftsinntekter	7 600	5 583	1 096	14 123
Driftskostnader	6 369	4 828	967	12 067
Av- og nedskrivninger	168	589	41	798
Sum driftskostnader	6 537	5 417	1 008	12 865
Resultatandel i felleskontrollert virksomhet	22	-	-	22
Andel resultat i tilknyttede selskaper	11	6	1	18
DRIFTSRESULTAT	1 096	172	89	1 298
Segment eiendeler	12 461	4 087	915	16 152
Investeringer	544	370	8	901

Salgsanalyse per kategori	2016	2015
Transportinntekter	13 629	13 246
Salgsgevinster	40	65
Andre driftsinntekter	902	811
SUM	14 571	14 122

Det vesentligste av konsernets virksomhet er innenfor Norge. Konsernet har i tillegg noe virksomhet i Sverige og Danmark.

Informasjon om viktige kunder

Konsernet har en kunde som utgjør mer enn 10 % av driftsinntektene. Statens kjøp av tjenester fra NSB-konsernet fremkommer i note 33.

Note 7

7 Immaterielle eiendeler

	Goodwill		Øvrige		Sum	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Balanse 1. januar						
Akkumulert anskaffelseskost	81	57	21	18	102	75
Akkumulerte av- og nedskrivninger	-	-	-15	-12	-15	-12
SUM	81	57	6	6	87	63
Regnskapsåret						
Inngående balanse	81	57	6	6	87	63
Omregningsdifferanse	-	-	-1	1	-1	1
Oppkjøp	32	24	-	-	32	24
Årets avskrivninger videreført virksomhet	-	-	-1	-1	-1	-1
SUM	113	81	4	6	117	87
Balanse 31. desember						
Akkumulert anskaffelseskost	113	81	20	21	133	102
Akkumulerte av- og nedskrivninger	-	-	-16	-15	-16	-15
SUM	113	81	4	6	117	87

Goodwill gjelder Nettbuss-konsernet. Det er ikke nedskrevet goodwill i 2015 eller 2016.

Nedskrivningstester for Goodwill

Nedskrivning av goodwill vurderes årlig ved sammenstilling av balanseført verdi mot gjennvinnbart beløp.

Konsernet har vurdert og fastsatt hva som er naturlige kontantgenererende enheter (CGU) knyttet til det enkelte erverv. Det er bokført goodwill på følgende CGUer per 31. desember 2016:

Team Verksted Sør AS
 Team Verksted Vest AS
 E18 Lastebilservice AS
 Flybuss i Trønderlag
 Helges Bil AS
 Hallingdal Lastebilservice AS
 Team Verksted Øst AS
 Nordvik Last og Buss AS
 LVD Lastvagnsdelar AS

Gjennvinnbart beløp av en kontantgenererende enhet beregnes ut i fra kalkyler basert på hvilken verdi eiendelen vil gi for virksomheten. Det brukes likviditetsprognoser basert på neste års budsjett som fremskrives over en 5 års periode. De kontantstrømmene som er avhengig av avtale-/anbudperiode begrenses til utløp av anbud/avtale. For kommersielle avtaler utledes kontantstrømmer etter fem første årene ved hjelp av de estimerte vekstratene som er presentert nedenfor.

Forutsetninger benyttet ved beregning av gjennvinnbare beløp

Vekstrate¹ 2,50 %
 Diskonteringsatts² 7,00 %

¹ Veid gjennomsnittsvest brukt til å utlede kontantstrømmer utover budsjettperioden.

² Rentessats for skatt som er benyttet til å diskontere kontantstrømmene.

Forutsetningene benyttes for analysen av hver enkelt kontantgenererende enhet innen virksomhetssegmentet. Ledelsen har fastsatt budsjetterte dekningsbidrag basert på tidligere prestasjoner og forventninger til markedsutviklingen. Benyttet diskonteringsatts er før skatt og gjenspeiler spesifikk risiko for det relevante segmentet. Gjennvinnbart beløp fra de kontantgenererende enhetene (CGUene) basert på bruksverdi er høyere enn de balanseførte verdiene. Forutsatt at øvrige forutsetninger holdes konstant viser sensitivitetsberegninger knyttet til en økning i rentenivået med 2% at balanseført verdi av goodwill vil være uforandret.

Note 8

8 Varige driftsmidler

	Maskiner og utstyr	Transportmidler	Tomter og bygninger	Del-leveranse tog	Anlegg under utførelse	Leasede busser	Sum
Balanse 1. januar 2016							
Akkumulert anskaffelseskost	2 152	23 428	2 827	617	453	-	29 477
Akkumulerte av- og nedskrivninger	-1 765	-12 237	-976	-	-	-	-14 978
SUM	387	11 191	1 851	617	453	-	14 499
Regnskapsåret 2016							
Inngående balanse	387	11 191	1 851	617	453	-	14 499
Omregningsdifferanser	-1	-68	-	-	-	-	-69
Oppkjøp/avgang av datterselskaper	12	1	35	-	-	-	48
Akk.avskr. oppkjøp datterselskaper	-10	-	-30	-	-	-	-40
Tilgang	37	131	4	257	867	832	2 128
Avgang	-98	-1 428	-6	-	-	-	-1 532
Akkumulerte avskrivninger avganger	96	1 377	10	-	-	-	1 483
Overført mellom anleggsgrupper	119	1 013	53	-351	-833	-	1
Overført til investeringseiendom	-	-	-11	-	-1	-	-12
Overført til/fra utviklingseiendom	-	-	2	-	4	-	6
Årets avskrivninger videreført virksomhet	-73	-603	-12	-	-	-47	-735
Årets avskrivninger ikke-videreført virksomhet	-53	-573	-90	-	-	-	-716
Årets nedskrivninger videreført virksomhet	-1	-41	-	-	-	-1	-43
Akkumulerte anskaffelseskost overført til ikke-videreført virksomhet	-401	-8 756	-2 604	-533	-388	-	-13 510
Akkumulerte avskrivninger overført til ikke-videreført virksomhet	81	141	987	-	-	-	2 037
SUM VIDEREFØRT VIRKSOMHET	94	2 385	188	-10	102	784	3 543
Balanse 31. desember 2016							
Akkumulert anskaffelseskost	1 820	14 321	300	-10	102	832	17 364
Akkumulerte av- og nedskrivninger	-1 725	-11 936	-111	-	-	-48	-13 820
SUM VIDEREFØRT VIRKSOMHET	94	2 385	188	-10	102	784	3 543

Note 8

	Maskiner og utstyr	Transportmidler	Tomter og bygninger	Del-leveranse tog	Anlegg under utførelse	Sum
Balanse 1. januar 2015						
Akkumulert anskaffelseskost	2 577	23 184	2 782	354	365	29 262
Akkumulerte av- og nedskrivninger	-2 157	-11 792	-898	-	-	-14 847
SUM	420	11 392	1 884	354	365	14 415

Regnskapsåret 2015						
Inngående balanse	420	11 392	1 884	354	365	14 415
Omregningsdifferanser	1	65	-	-	-	66
Oppkjøp/avgang av datterselskaper	7	-	28	-	-	35
Akk.avskr. oppkjøp datterselskaper	-2	-	-1	-	-	-3
Tilgang	16	292	7	625	742	1 682
Avgang	-545	-827	-20	-	-	-1 392
Akkumulerte avskrivninger avganger	536	801	15	-	-	1 352
Offentlig tilskudd*	-32	-158	-	-	-	-190
Overført mellom anleggsgrupper	141	822	27	-362	-628	-
Overført til investeringseiendom	-	-	-10	-	-24	-34
Overført til/fra utviklingseiendom	-	-	20	-	-2	18
Årets avskrivninger videreført virksomhet	-118	-649	-10	-	-	-777
Årets avskrivninger ikke-videreført virksomhet	-36	-528	-88	-	-	-652
Årets nedskrivninger videreført virksomhet	-1	-19	-1	-	-	-21
SUM	387	11 191	1 851	617	453	14 499

Balanse 31. desember 2015						
Akkumulert anskaffelseskost	2 152	23 428	2 827	617	453	29 477
Akkumulerte av- og nedskrivninger	-1 765	-12 237	-976	-	-	-14 978
SUM	387	11 191	1 851	617	453	14 499

Avskrivningstid benyttet 5 - 30 år 5 - 30 år 3 - evig

* NSB AS har i perioden 2002-2015 mottatt offentlig tilskudd til å dekke nytt materiell på østlandet (Oslo pakke 2), samt tilskudd til ombordutstyr for ERTMS (European Rail Traffic Management System).

Note 9

9 Investeringseiendommer

Oversikt over utvikling i investeringseiendommer målt til virkelig verdi

Dato	31.des.16	31.aug.16	30.apr.16	31.des.15	31.aug.15	30.apr.15	31.des.14
Verdi (MNOK)	5 431	5 050	4 830	4 622	4 880	4 526	4 206

Verdiendringer investeringseiendommer		2016	2015
Inngående balanse investeringseiendom 1. januar		4 622	4 206
Omklassifisering		10	10
Avgang		-12	-641
Tilgang/påkostninger		260	493
Verdiregulering som følge av endring i markedsverdi		551	536
Verdiregulering som følge av omklassifisering		-	18
Investeringseiendom overført til ikke-videreført virksomhet		5 431	-
BALANSEFØRT VERDI VED UTGANGEN AV PERIODEN		-	4 622

Investeringseiendom er i regnskapet for 2016 klassifisert som ikke-videreført virksomhet.

Virkelig verdi

Investeringseiendommene i eiendomsporteføljen vurderes til virkelig verdi på balansedagen. Virkelig verdi er det beløp den enkelte eiendom kan omsettes for i en transaksjon på armlengdes avstand mellom velinformerte, uavhengige parter.

Verdsettelsesmetodikk

Porteføljens verdi fastsettes primært ved hjelp av en verddivurderingsmodell for estimering av virkelig verdi. Som et supplement foretas det ekstern markedsverddivurdering for et representativt utvalg av porteføljen. Det er på forhånd fastsatt et pålitelighets-intervall for akseptable avvik mellom de to verddivurderingene. Eventuelle avvik utover pålitelighetsintervallet per eiendom analyseres for kartlegging av årsak og vurdering av hvorvidt det er forhold som også kan gi vesentlig avvik i estimert virkelig verdi for totalporteføljen.

Primær verdsettelse for estimering av virkelig verdi for totalporteføljen

Verdifastsettelse i henhold til primær verddivurderingsmodell er ved årsslutt foretatt med bistand av ekstern verdsetter. For mindre eiendommer med årlige leieinntekter under 150 TNOK er det foretatt intern verddivurdering basert på en forenklet yieldberegning.

Estimering av virkelig verdi i primær verddivurderingsmodell beregnes på grunnlag av fremtidige løpende kontantstrømmer redusert med eierkostnader diskontert til dagens verdi innenfor en definert tidsperiode.

Verddivurderingen er foretatt med utgangspunkt i en oversikt over alle leiekontrakter sammenholdt med areal-lister og oversikter over ledige lokaler på den enkelte eiendom. Kontraktfestet leie legges til grunn for løpende kontrakter, mens det etter utløp av kontraktens leieperiode

estimeres en markedsleie som legges til grunn for resten av byggets levetid.

For ikke utleid areal ved rapporteringstidspunktet estimeres en markedsleie fra det tidspunkt det forventes at arealet blir leid ut. Markedsleie for den enkelte eiendom vurderes ut i fra eiendommens lokalisering og standard.

Avkastningskravet reflekterer markedsrisikoen i verddivurderingsmodellen. Realavkastningskravet beregnes med utgangspunkt i 10 års statsobligasjonsrente, bankenes spread, påslag for bankmarginer og eiendomsspesifikk risiko. Dette representerer prime lokalisering i Oslo. I tillegg tas det hensyn til eiendomsspesifikk risiko som geografiske plassering i forhold til et storområde (by/distrikt), nærområde (senter/knutepunkt), type eiendom (kontor/lager/butikk), byggets standard, leieforhold og risiko for ledige areal.

Markedsverddivurdering - sekundær verdsettelse for utvalgte eiendommer

Som et supplement til den primære verdsettelse, er det ved årsslutt foretatt ekstern markedsverddivurdering for et utvalg på 10 eiendommer som samlet representerer 49,3 % av porteføljeverdien. Utvalget er gjort på rullerende basis gjennom året, og utgjør samlet ca. 70,6 %.

Verdiutvikling og sensitivitet

Det er for året identifisert netto positive endringer i markedsverdien i konsernets investeringseiendommer på 551 MNOK, som er resultatført pr. 31. desember. Investeringseiendom er i balansen per 31. desember 2016 klassifisert som ikke-videreført virksomhet.

Estimert virkelig verdi er særlig sensitiv for endring i avkastningskrav/ yield og forutsetninger om utviklingen i kontraktsleie.

Følgende sensitivetsanalyse er foretatt:

Endrete forutsetninger	Endring i virk. verdi	Prosentvis endring
Reduksjon med 25 basispunkter på 1. års direkte yield	316	4 %
Økning med 25 basispunkter på 1. års direkte yield	-283	-5 %
Økning i fremtidig kontraktsleie med 5%	306	5 %

Note 10

10 Investering i tilknyttede selskaper

	2016	2015
Balanseført verdi 1. januar	200	186
Avgang av tilknyttede selskaper	-	-12
Andel av resultatet	-177	33
Andel fra utvidet resultat	40	-
Omregningsdifferanser	-	5
Egenkapitaltransaksjoner	-13	-12
Overført ikke-videreført virksomhet	-	-
SUM BALANSEFØRT VERDI 31. DESEMBER	50	200

Andel av resultat er etter fradrag for skatt og det tilknyttede selskapets ikke-kontrollerende eierinteresser, samt fradrag for utbetalt utbytte.

Investeringer i tilknyttede selskap per 31. desember 2016 inkluderer goodwill på 0 MNOK (0 MNOK).

Resultat, eiendeler og gjeld i tilknyttede selskapene, hvorav ingen er børsnoterte, er følgende:

2016	Registrert i	Eiendeler	Gjeld	Inntekt	Års- resultat	Eierandel %
Oslo S Parkering AS	Oslo	109	63	42	27	25 %
Nordlandsbuss AS	Bodø	131	76	299	11	34 %
Interoperabilitetstjenester AS	Oslo	13	9	21	-	33 %
Strømstad-Tanum Buss AB	Tanumshede	20	16	52	-	40 %
Peer Gynt Tours AS	Oslo	9	4	73	-1	34 %
Minibuss 247 AS	Våler	19	12	66	-	49 %
Larsens Last og Buss AS	Sande	7	5	22	-	49 %
Sjøholt Last og Buss AS	Ørskog	7	5	19	2	49 %
Fjord Tours AS	Bergen	47	19	58	17	43 %
Keolis Danmark AS	Glostrup	846	620	627	-16	25 %
SUM VIDEREFØRT VIRKSOMHET		1 208	829	1 279	40	
Tunnelbanan Teknik Stockholm AB	Stockholm	-	-	-	2	0 %
SUM IKKE-VIDEREFØRT VIRKSOMHET		-	-	-	2	
SUM TOTAL VIRKSOMHET		1 208	829	1 279	42	

2015	Registrert i	Eiendeler	Gjeld	Inntekt	Års- resultat	Eierandel %
Oslo S Parkering AS	Oslo	112	69	41	24	25 %
Nordlandsbuss AS	Bodø	166	129	292	2	34 %
Interoperabilitetstjenester AS	Oslo	22	18	19	-	33 %
Strømstad-Tanum Buss AB	Tanumshede	25	22	50	-	40 %
Peer Gynt Tours AS	Oslo	11	6	79	-	34 %
Tunnelbanan Teknik Stockholm AB	Stockholm	223	78	602	26	50 %
Minibuss 247 AS	Våler	22	14	68	2	49 %
Larsens Last og Buss AS	Sande	9	7	28	1	49 %
Sjøholt Last og Buss AS	Ørskog	6	5	15	1	49 %
Fjord Tours AS	Bergen	42	18	47	13	43 %
Keolis Danmark AS	Glostrup	967	698	1 012	11	25 %
TOTALT		1 605	1 064	2 253	80	

Note 11

11 Investeringer i felleskontrollert virksomhet

	2016	2015
Balanseført verdi 1. januar	555	681
Tilgang av felleskontrollert virksomhet	2	6
Avgang felleskontrollert virksomhet	-34	-141
Andel av resultatet	133	116
Omregningsdifferanse	-	-
Egenkapitaltransaksjoner	-85	-107
Overført ikke-videreført virksomhet	-537	-
SUM BALANSEFØRT VERDI 31. DESEMBER	34	555

NSB-konsernet har følgende andeler i felleskontrollert virksomhet:

Felleskontrollert foretak:	Anskaffet	Kontoradr.	Stemme/ res. andel	Bokført egenkap.	Års- resultat Vår andel	Balanse- verdi i selskapet 31. des
Flåm Utvikling AS	2013	Aurland	50 %	10	29	100
SUM VIDEREFØRT VIRKSOMHET				10	29	100
Oslo S Utvikling AS	2000	Oslo	33 %	1 464	47	3 359
Alf Bjerckes vei 30 AS	2000	Oslo	50 %	-	-	-
Grefsen Utvikling AS	2000	Bærum	50 %	208	37	418
Alfheim Bolig AS	2006	Oslo	50 %	1	-	1
Bellevue Utvikling AS	2006	Fredrikstad	50 %	2	-	2
Strandsonen Utvikling AS	2007	Hamar	50 %	2	-	7
Jessheim Byutvikling AS	2007	Ullensaker	50 %	128	-3	460
Lilleelva Parkering AS	2011	Oslo	50 %	16	1	34
Jernbanebrygga 63 AS	2011	Skien	50 %	12	-1	27
Lagårdsveien Utvikling AS	2012	Oslo	50 %	2	-	11
Trondheim Stasjonsenter AS	2013	Trondheim	40 %	10	-	10
Gjøvik Utvikling AS	2013	Gjøvik	50 %	24	1	28
Hokksund Vest Utvikling AS	2013	Oslo	50 %	4	-	4
Sjøsiden Moss AS	2015	Moss	50 %	5	-	5
Sagtomba Utvikling Mysen AS	2016	Mysen	50 %	1	-1	1
Vikersund Utvikling AS	2016	Vikersund	50 %	2	-	6
SUM IKKE-VIDEREFØRT VIRKSOMHET				1 881	80	4 373
SUM TOTAL VIRKSOMHET				1 891	109	4 473

Beløpene under viser konsernets andel av eiendeler og gjeld samt av salg og resultat av investeringen i den totale felleskontrollerte virksomheten.

	2016	2015
Eiendeler		
Varige driftsmidler	106	88
Omløpsmidler	1 412	1 489
SUM	1 518	1 577
Gjeld		
Langsiktig gjeld	492	550
Kortsiktig gjeld	455	473
SUM	947	1 023
NETTO EIENDELER	571	554
Resultat	2016	2015
Salgsinntekt	226	227
Kostnader	-95	-78
ÅRSRESULTAT ETTER SKATT	131	149

Note 11 | 12 | 13 | 14

Beskrivelse av virksomhetens art:

Eiendomsvirksomhet

Konsernets felles kontrollerte eiendomsvirksomhet består av utvikling og salg av eiendomsprosjekter i samarbeid med andre eksterne aktører, og som er organisert i selskaper med dette som formål (single purpose). Det største av disse er Oslo S Utvikling AS (OSU) som er et utviklingselskap stiftet med formål å bygge ut eiendommer i Bjørvika i Oslo. Aktiviteten i selskapet knytter seg til næringsbygg, boliger og infrastrukturprosjekter. Gjennom utviklings-selskapet Grefsen Utvikling AS blir det utviklet et større boligområde på Grefsen i Oslo. Prosjektet omfatter ca. 1 000 boliger og er et av Norges største. Også på Jessheim og i Fredrikstad er det store utviklingsprosjekt. Eiendomsvirksomheten er klassifisert som ikke-videreført virksomhet per 31. desember 2016.

Persontogvirksomhet

Flåm Utvikling

Flåm Utvikling har i 18 år med NSB AS som leverandør av togtransporttjenester drevet reiselivsproduktet Flåmsbana. Flåm Utvikling driver produktutvikling, salg, markedsføring, kundeforhold og merkevareutvikling av Flåmsbana, samt grunnlaget for kommersiell helårsdrift av Flåmsbana. Flåmsbana er landets første helårige fjell/fjord destinasjon.

12 Beholdning utviklingseiendommer og varer

	2016*	2015
Komponenter	721	723
Varer under tilvirkning	8	9
Ferdig tilvirkede varer	2	20
SUM BEHOLDNING VARER	732	752
Beholdning utviklingseiendommer for salg	-	672
SUM BEHOLDNING UTVIKLINGSEIENDOMMER OG VARER	732	1 424

* Gjelder videreført virksomhet.

13 Eiendeler holdt for salg

Inngår i ikke-videreført virksomhet, se note 2.

14 Kundefordringer og andre fordringer

	2016*	2015
Kundefordringer	1 582	1 391
Avsetning for tap	-11	-18
Kundefordringer netto	1 571	1 373
Forskuddsbetalinger	907	666
Andre fordringer	5 761	128
SUM KUNDEFORDRINGER OG ANDRE FORDRINGER	8 240	2 167

Bokført verdi av kundefordringer, forskuddsbetaling og andre fordringer tilsvarer virkelig verdi. Kundefordringer inneholder i hovedsak godsinntekter, utleieinntekter og uavregnet avtalt kjøp fra fylkeskommuner.

Forfalte fordringer med fordeling etter forfallstidspunkt:	2016*	2015
Forfalte fordringer på balansedagen	121	125
Fordringer forfalt med 0 - 2 mnd	72	96
Fordringer forfalt med 2 - 6 mnd	10	22
Fordringer forfalt med mer enn 6 mnd	39	7

* Gjelder videreført virksomhet.

Note 15

15 Finansiell risikostyring

KAPITALFORVALTNING

Konsernets mål for kapitalforvaltningen er å trygge fortsatt drift ved å sikre avkastning for eierne, og opprettholde en optimal kapitalstruktur, for derved å redusere kapitalkostnadene. Forvaltningen skjer i samsvar med retningslinjer fastsatt av konsernstyret, som vedtar prinsipper for risikostyringen og angir retningslinjer for spesifikke risikoområder. Den totale risiko for kapitalforvaltningen skal være lav. Plasseringer skal foretas i rentebærende produkter i norske kroner og det fastsettes kreditttrisikorammer for konsernets plasseringer og i samsvar med retningslinjenes krav til sikkerhet, risikospredning og likviditet, skal NSB maksimere avkastningen av de forvaltede midler.

Konsernet plasserer deler av overskuddslikviditeten i rentebærende produkter som f.eks. innskudd, sertifikater og obligasjoner med kort gjenværende løpetid.

FINANSIELLE RISIKOFAKTORER

Konsernets aktiviteter medfører ulike typer finansiell risiko: markedsrisiko (valuta-, rente- og prisrisiko), kredittisiko og likviditetsrisiko.

Konsernets krav til risikostyring fokuserer på kapitalmarkedenes uforutsigbarhet og en skal gjennom forvaltningen tilstrebe å minimalisere de potensielle negative effektene på konsernets finansielle resultater. Konsernet benytter finansielle derivater for å sikre seg mot visse risikoer.

Finansiell risikostyring ivaretas av den sentrale finansavdeling i konsernet. Finansavdeling identifiserer, måler, sikrer og rapporterer finansiell risiko i samarbeid med de ulike driftsenhetene.

MARKEDSRISIKO

Valutarisiko

Valutarisiko er risiko for at svingninger i valutakursen fører til endringer i konsernets resultat, balanse eller kontantstrømmer.

Konsernet opererer nordisk og foretar innkjøp fra utenlandske leverandører også utenfor Norden, og er dermed eksponert for valutarisiko. Konsernet minimerer valutarisiko ved at avtaler knyttet til større investeringer fra utenlandske leverandører inngås i norske kroner, for eksempel innkjøp av nye tog. Målsetningen er å skape forutsigbarhet med hensyn til fremtidige utbetalinger målt i NOK.

All gjeld i utenlandsk valuta er sikret med valutaswaper og endring i verdi motsvares av verdiendring på derivatene. Konsernet er derved ikke eksponert for valutarisiko på gjeld.

Konsernet har enkelte investeringer i utenlandske datterselskaper der netto eiendeler er utsatt for valutarisiko ved omregning. Denne risiko er ikke vurdert å være av vesentlig betydning for konsernet.

Renterisiko

Renterisiko er risiko for at et finansielt instruments virkelig verdi eller framtidige kontantstrømmer vil svinge på grunn av endringer i markedrenten.

Konsernet er eksponert for renteendringer og benytter renteswaper for å redusere renterisiko og oppnå ønsket rentestruktur på gjeldsporteføljen. Hensikten er å redusere risiko knyttet til mulige fremtidige renteøkninger og skape større forutsigbarhet knyttet til fremtidige rentebetalinger. Det er etablert retningslinjer som regulerer andelen av lån som skal rentereguleres i en tolv måneders periode, og for rentebindingen på porteføljen.

Inngåtte swaper gir risiko for endring i balanseført virkelig verdi ved måling opp mot langsiktig rentenivå.

Sensitivitetsvurderinger per 31. desember 2016

Renterisiko beregnes med utgangspunkt balanseførte langsiktige lån med tilhørende renteswaper. Renteendring på 50 basispunkter vil isolert sett gi en estimert verdiendring i 27 MNOK (2015: 52 MNOK).

Konsernets gjeldsportefølle og fremtidig lånebehov vil bli betydelig redusert i løpet av 2017. NSB-konsernet hadde relativt lite rentebærende plasseringer ved utløpet av 2016. I 2017 vil overskuddslikviditeten bli vesentlig høyere enn i 2016 og det er forventet mer kapital til forvaltning i pengemarkedet. Denne kapitalen er eksponert mot endringer i norske pengemarkedsrenter, men risikoen vil i stor grad avdekkes ved at investeringer i rentebærende papirer holdes til forfall.

Øvrig prisrisiko

Konsernet har risiko knyttet til prisendringer knyttet til strøm og diesel til transport- og eiendomsvirksomheten. Konsernet foretar sikring av deler av fremtidige strøm og dieselbehov. Målet er for enkelte enheter å oppnå mer forutsigbare kostnader over tid, mens det for andre enheter er å oppnå lavest mulig priser.

Konsernets virksomhet innen utviklingseiendom er klassifisert som ikke-videreført virksomhet og det er således ingen prisrisiko knyttet til dette for videreført virksomhet.

LIKVIDITETSRISIKO

Likviditetsrisiko er manglende evne til rettidig innfrielse av løpende økonomiske forpliktelser.

Konsernets ledelse overvåker virksomhetens likviditetsreserve som består av lånefasilitet og kontantekvivalenter ved rullerende prognoser av forventet kontantstrøm.

NSB reduserer likviditetsrisiko knyttet til finansielle forpliktelser ved spredt forfallsstruktur, tilgang til flere finansieringskilder i Norge og internasjonalt, samt tilstrekkelig likviditet til å dekke planlagt drifts-, investerings-, og refinansieringsbehov uten opptak av ny gjeld innenfor en tidsperiode på 12 måneder. Likviditeten består av bankinnskudd, sertifikater og kommitterte trekkrettigheter og NSB's revolverende trekkrettighet på 2 000 MNOK som forfaller i april 2019.

NSB har høy kredittverdighet. Standard & Poor's har gitt NSB kredittrating for langsiktig låneopptak på A+ (negative outlook). Den høye kredittratingen gir NSB god tilgang på fremmedkapital.

Note 15

Tabellen viser fremtidige forfall for konsernets kontraktuelle forpliktelser for videreført virksomhet per 31.12.2016:

Likviditetsrisiko	< 1 år	1-2 år	2-5 år	> 5 år
Kortsiktige forpliktelser	2 260	-	-	-
Lån	2 875	817	1 143	407
Nye tog*	702	600	150	-
Varige driftsmidler	334	-	-	-

*Konsernets kontraktuelle forpliktelse vedrørende kjøp av nye tog samt 178 MNOK av kjøp av varige driftsmidler er utlignet av en avtale om å selge disse togene og driftsmidlene videre til ikke-videreført virksomhet.

KREDITTRISIKO

Kredittrisiko er det tap som NSB konsernet vil kunne bli påført dersom en motpart ikke gjør opp sine finansielle forpliktelser. Konsernets eksponering for kredittrisiko påvirkes hovedsakelig av individuelle forhold knyttet til hver enkelt kunde.

Persontog- og bussvirksomheten selger transporttjenestene hovedsakelig mot kontant betaling. Kredit t gis til kunder som er offentlige myndigheter og hvor det foreligger langsiktige avtaler. Godsvirksomheten omsetning er fordelt på flere mellomstore kunder som en følger den økonomisk utvikling hos gjennom oppdaterte kredittvurderinger. Øvrige datterselskap har morselskapet som største kunde. Konsernet er derfor i liten grad utsatt for kredittrisiko.

NSB er eksponert for kredittrisiko gjennom plasseringer av overskuddslikviditet hos utstedere av verdipapirer. Morselskapet har etablert rammer for kreditteksponering mot sektorer og institusjoner basert på kredittvurderinger.

NSB har risiko på motpartene i rente- og valutaderivatene og har fokus på motpartsrisikoen i finansielle transaksjoner.

NSB vurderer maksimal kredittrisiko til å være følgende:	2016	2015
Bankinnskudd	1 247	1 602
Sertifikater (plasseringer)	274	348
Finansielle derivater	811	2 546
Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer	2 569	2 167
SUM	4 901	6 663

Kredittrisiko reduseres gjennom spredning på flere motparter. Det praktiseres strenge krav til motpartens kredittverdighet og kravet er at motparten i finansielle transaksjoner skal minimum ha A- rating fra S&P, eller tilsvarende fra et annet internasjonalt ratingbyrå ved avtaleinngåelse. Motpartsrisikoen blir overvåket løpende. NSB har avtaler som regulerer juridiske motregnings rettigheter i en konkurssituasjon (ISDA avtaler) med 19 banker.

Overskuddslikviditet plasseres i norske obligasjoner og sertifikater med kort løpetid. Det er etablert rammer for kreditteksponering mot de forskjellige sektorene, og det er etablert rammer for enkelte virksomheter basert på kredittvurdering.

Konsernstyret har gitt datterselskapet Finse Forsikring AS definerte, utvidede rammer i forhold til plassering av overskuddslikviditet. Selskapet har gjort investeringer i noterte aksjefond på Oslo Børs; Skagen Global, Nordea Internasjonale aksjer, Storebrand Global Quant Equity og Delphi kombinasjon.

Resultateffekten før skatt ved angitt kursnedgang på porteføljen i forhold til kurser på balansedagen viser at porteføljerisiko ved verdifall på 39 % gir en estimert risiko på -21 MNOK (2015: 38 % -20 MNOK). Denne vurdering og fastsettelse av prosentsatser for verdifall er foretatt i samsvar med finansstilsynets forskrift om rapportering av stresstester for forsikringselskap og pensjonsforetak.

Note 16 | 17

16 Derivater

	2016*		2015	
	Eiendeler	Forplikt- elser	Eiendeler	Forplikt- elser
Rente- og valutaswapper	811	-25	2 546	-253
Energikontrakter	-	-2	-	-22
SUM	811	-27	2 546	-275

Konsernet benytter ikke sikringsbokføring. Verdiendringer med måling av derivater til virkelig verdi resultatføres løpende. Derivater er klassifisert som kortsiktige eiendeler og forpliktelser. Energikontrakter omfatter økonomisk sikring av både strøm og diesel.

* Gjelder videreført virksomhet

Endringer av virkelig verdi på derivater:	2016*	2015
Periodens endring av virkelig verdi	22	-10
Akkumulert endring av virkelig verdi	784	2 271

Rente- og valutaswapper

Den nominelle hovedstolen på utestående renteswapper per 31. desember 2016* var 3 180 MNOK (8 717 MNOK i 2015). Per 31. desember 2016* varierte den faste renten fra 3,97 % til 4,13 % (3,97 % til 5,25 %) og de flytende rentesatsene var i hovedsak 6M NIBOR + margin.

* Gjelder videreført virksomhet

17 Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet

Børsnoterte verdipapirer	2016*	2015
Aksjer og andre noterte verdipapirer - Europa	55	52
Obligasjoner og sertifikater	219	296
SUM	273	348

* Gjelder videreført virksomhet.

Virkelig verdi er basert på endringer i opprinnelig rente, valutakurs og spread (på opptakstidspunktet) i forhold til markedsrenter, kurser og spreader på balansedatoen.

Effektiv rentesats på kortsiktige plasseringer av verdipapirer var på 1,5 % per 31. desember 2016 (1,6 %) og plasseringene har en gjennomsnittlig løpetid på 106 dager.

Effektiv rentesats på kortsiktig plasseringer i bank var på 2,5 % per 31. desember 2016 (2,5 %)

Endringer av virkelig verdi på børsnoterte verdipapirer	2016*	2015*
Periodens verdiendringer	3	-11
Akkumulert verdiendringer	17	14

* Gjelder videreført virksomhet

Note 18 | 19

18 Finansielle instrumenter etter kategori

Eiendeler 31. desember Periode	Utlån og fordringer		Eiendeler til virkelig verdi over resultatet		Sum	
	2016*	2015	2016*	2015	2016*	2015
Finansielle anleggsmidler	72	146	-	-	72	146
Derivater	-	-	811	2 546	811	2 546
Kundefordr. og andre fordringer (ekskl. forskuddsbetaling)	8 240	1 501	-	-	8 240	1 501
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultat	-	-	273	348	273	348
Kontanter og bankinnskudd	1 247	1 602	-	-	1 247	1 602
SUM	9 559	3 249	1 084	2 894	10 643	6 143

Forpliktelser 31. desember Periode	Andre forpliktelser til amortisert kost		Forpliktelse til virkelig verdi over resultatet		Sum	
	2016*	2015	2016*	2015	2016*	2015
Lån (ekskl. finansielle leieavtaler)	835	3 308	2 875	8 613	3 710	11 921
Finansielle leieavtaler	-	-	-	-	-	-
Derivater	-	-	27	275	27	275
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld eksklusive lovpålagte forpliktelser	3 321	-	-	-	3 321	-
SUM	4 156	3 308	2 902	8 888	7 057	12 196

* Gjelder videreført virksomhet

Finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi over resultatet per 31. desember 2016*:

	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Derivater benyttet til sikring	-	811	-	811
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg:				
- Gjeldsinstrumenter	55	219	-	273
SUM EIENDELER	55	1 030	-	1 084
Lån og påløpte renter	-	2 875	-	2 875
Derivater benyttet til sikring	-	27	-	27
SUM FORPLIKTELSER	-	2 902	-	2 902

* Gjelder videreført virksomhet

Finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi over resultatet per 31. desember 2015:

	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Derivater benyttet til sikring	-	2 546	-	2 546
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg:				
- Gjeldsinstrumenter	52	296	-	348
SUM EIENDELER	52	2 842	-	2 894
Lån og påløpte renter	-	8 613	-	8 613
Derivater benyttet til sikring	-	275	-	275
SUM FORPLIKTELSER	-	8 888	-	8 888

19 Kontanter og bankinnskudd

	2016*	2015
Kontanter og bankinnskudd	1 247	1 602

Herav bundne skattetrekkmidler 132 MNOK (2015: 162 MNOK)
Videre er det bundne midler på 193 MNOK (2015: 147 MNOK) i Finse Forsikring AS.

* Gjelder videreført virksomhet

Note 20 | 21

20 Aksjekapital og overkurs

	Antall aksjer	Ordinære aksjer	Overkurs (MNOK)	Sum (MNOK)
Aksjer 1. januar 2016	3 685 500	3 685 500	1 458	5 144
Aksjer 31. desember 2016	3 685 500	3 685 500	1 458	5 144

Selskapet har kun én aksjeklasse, hver aksje er pålydende NOK 1 000,-. Det har ikke vært kapitalendringer i 2016.

Det er foretatt utbetaling av utbytte for regnskapsåret 2015 på 595 MNOK. Det er ikke foreslått utdeling av utbytte for 2016. Vedtak fattes på den ordinære generalforsamlingen i 2017.

21 Lånegjeld

Langsiktige lån	31.12.16*	31.12.15
Obligasjonslån målt til virkelig verdi	-	7 079
Obligasjonslån målt til amortisert kost	-	3 243
Pantelån	7	-
Gjeldsbrev og andre lån, inkl finansielle leieforpliktelser	829	65
SUM	835	10 387

Kortsiktige lån

Kortsiktig del av langsiktig gjeld	-	730
Obligasjonslån målt til virkelig verdi	2 783	-
Andre lån	92	804
Sum	2 875	1 534
SUM LÅN	3 710	11 921

Nominell verdi av langsiktige lån per 31.12.2016: 835 MNOK (2015: 7 911 MNOK).

* Gjelder videreført virksomhet

Nominell verdi langsiktig rentebærende gjeld	31.12.16	31.12.15
1.januar	7 911	8 466
Endring under året videreført virksomhet	-1 190	-555
Overført ikke-videreført virksomhet	-5 886	-
31. DESEMBER	835	7 911

Virkelig verdi av obligasjonslån som regnskapsmessig er målt til amortisert kost utgjør per 31.12.2016 MNOK 0 (2015: 3 705 MNOK)

Konsernet har ikke benyttet tilgjengelige trekkrettigheter.

Alle eksisterende obligasjonslåns-utstedelser er tatt opp under låneprogrammet Euro Medium Term Note (EMTN-programmet). EMTN programmet er den lånedokumentasjon som NSB benytter ved låneopptak i obligasjonsmarkedet. EMTN-programmet inneholder ingen finansielle covenants, men en valgfri eierskapsklausul som omhandler at staten skal eie 100 % av NSB.

NSB har en syndikert trekkfasilitet på 2 000 MNOK som har et covenantskrav om minimum egenkapitalandel på 20 %.

Virkelig verdi av kredittmarginen på obligasjonslån er basert på markedsobservasjoner fra banker og prisingen/kursen på obligasjonene i annenhånds markedet.

Note 21

Konsernet er eksponert for renteendringer på lånene basert på følgende reprisingsstruktur:

Lån og swapper		2016*	2015
6 måneder eller mindre		1 366	2 553
Over 6 måneder		600	-
Forfall for langsiktige lån er som følger:		2016*	2015
Mellom 1 og 2 år		120	3 032
Mellom 2 og 5 år		308	3 785
Over 5 år		407	3 570
Effektiv rente på balansedagen var som følger i %		2016*	2015
Obligasjonslån	NOK	3,06	3,32
Andre lån	NOK	2,28	7,25
	SEK	3,01	1,88

* Gjelder videreført virksomhet.

Beregnet effektiv rente inkluderer effekt av rentederivater. Konsernet har sikret all eksponering i CHF.

Balanseført verdi er tilnærmet lik virkelig verdi på langsiktige lån.

Endringer av virkelig verdi på lån		2016*	2015
Periodens endring av virkelig verdi fra videreført virksomhet		-	-
Akkumulert endring av virkelig verdi		-	2 482
Balanseført verdi av konsernets lån i ulike valutaer er som følger:		2016*	2015
NOK		927	5 151
SEK		-	45
CHF		2 783	6 725
SUM		3 710	11 921

Konsernet har følgende utnyttede lånefasiliteter		2016*	2015
Flytende rente			
- Utløper innen ett år		50	50
- Utløper etter mer enn ett år		2 000	2 000
SUM		2 050	2 050

* Gjelder videreført virksomhet.

Fasiliteten som løper innen et år er en kassekreditt knyttet til toppkontoen i NSB-konsernets konsernkontosystem. Kreditten løper for ett år av gangen, og fornyes årlig. NSB sin langsiktige lånefasilitet er en revolverende trekkrettighet som løper fram til april 2019.

Operasjonelle leieavtaler

Konsernet leier også anlegg og maskiner der leieavtalene gir leietaker rett til oppsigelse av avtalen. Fremtidige akkumulerte minimumsutbetalinger knyttet til oppsigelige leieavtaler er som følger:

		2016*	2015
Forfall innen 1 år		280	220
Forfall mellom 1 og 5 år		861	518
Forfall senere enn 5 år		581	244
SUM		1 722	982

* Gjelder videreført virksomhet.

I tillegg er det inngått avtale om leie av tog fra ikke-videreført virksomhet fra 2016 til 2021. Leieprisen utgjør 995 MNOK for 2017.

Note 22

22 Skatter

Årets skattekostnad fremkommer slik:	2016*	2015*
Betalbar skatt	698	117
Endring i utsatt skatt	-568	37
SKATTEKOSTNAD	130	155

Betalbar skatt i balansen fremkommer som følger:	2016*	2015
Årets betalbare skattekostnad videreført virksomhet	698	117
Årets betalbare skattekostnad ikke-videreført virksomhet	37	101
For lite/mye avsatt skatt tidligere år	-	-64
Betalbar skatt relatert til ikke-videreført virksomhet	-35	-
BETALBAR SKATT I BALANSEN	700	154

Den faktiske betalbare skatten i balansen vil i hovedsak bli utlignet mot konsernbidrag som foreslås vedtatt i 2017.

Avstemming fra nominell til faktisk skattesats:	2016*	2015*
Årsresultat før skatt	746	1 385
Forventet inntektsskatt etter nominell skattesats (25% / 27 %)	186	374
Skatteeffekten av følgende poster:		
Andre permanente forskjeller knyttet til investeringer (fritaksmetoden)	-	-3
Andre ikke fradragsberettigede kostnader	1	1
Andre ikke skattepliktige inntekter	-17	-74
Årets underskudd uten utsatt skattefordel	-	-13
Endring i nedvurdering av utsatt skattefordel	-1	-
Virkning av endringer i skatteregler og -satser	-32	-114
For lite avsatt tidligere år	-4	-4
Andre poster relatert til ikke-videreført virksomhet	-3	-12
Skattekostnad	130	155
Effektiv skattesats	17 %	11 %

* Gjelder videreført virksomhet

Note 22

Spesifikasjon av grunnlag for midlertidige forskjeller og underskudd til framføring:

Utsatt skatt nettoføres når konsernet har en juridisk rett til å motregne utsatt skattefordel mot utsatt skatt i balansen og dersom den utsatte skatten er til samme skattemyndighet. Følgende beløp har blitt nettoført:

2016	01.01.	Valuta omregn.	Kjøp/salg av datter-selsk.	Res ført i per.	Ført mot utvid. Res	Ført direkte mot EK	Kons-bidrag	Holdt for utdeling	31.12.
Fordel (+) / Forpliktelse (-)									
Driftsmidler	-5 594	3	-6	567	-	-	-	2 383	-2 647
Finansielle eiendeler	8	-	-	-	-	-	-	-8	-
Varer	10	-	1	-2	-	-	-	-2	7
Fordringer	21	-	0	-25	-	-	-	-16	-21
Verdiendring investeringseiendom	-2 180	-	-	-402	-2	-	-	2 584	-
Verdiendring finansielle omløpsmidler	70	-	-	-614	-1	-	-	-0	-545
Pensjonsforpliktelse	2 257	-	-	-191	691	8	-	-562	2 204
Avsetning for forpliktelser	124	-	1	360	-	-	-	-67	418
Gevinst- og tapskonto	-462	-	-1	-208	-	-	-	624	-47
Underskudd til framføring	683	-32	-2	2 743	-	-	-362	-2 709	322
Annet	829	1	-39	-358	-	1	-	-398	35
Sum brutto midlertidige forskjeller	-4 234	-28	-46	1 870	688	9	-362	1 829	-273
Ikke balanseførte midlertidige forskjeller	-328	31	-	-2	1	-	5	-	-293
Netto midlertidige forskjeller	-4 562	2	-46	1 868	689	9	-356	1 829	-566
Netto utsatt fordel/forpliktelse 25 %	-1 139	1	-11	464	172	2	-93	457	-148
Effekt endring skattesats	0	-	0	36	-6	-3	-	-18	9
Netto utsatt balanseført fordel/forpliktelse	-1 139	1	-11	500	166	-1	-93	439	-139

2015	01.01.	Valuta omregn.	Kjøp/salg av datter-selsk.	Res ført i per.	Ført mot utvid. Res	Ført direkte mot EK	Kons-bidrag	31.12.
Fordel (+) / Forpliktelse (-)								
Driftsmidler	-5 347	-1	-17	-229	-	-	-	-5 594
Finansielle eiendeler	-	-	-	8	-	-	-	8
Varer	11	-	-	-1	-	-	-	10
Fordringer	27	-	-	-6	-	-	-	21
Verdiendring investeringseiendom	-1 626	-	-	-536	-18	-	-	-2 180
Verdiendring finansielle omløpsmidler	147	-	-	-77	-	-	-	70
Pensjonsforpliktelse	2 581	-	-	-326	2	-	-	2 257
Avsetning for forpliktelser	147	-	-	-23	-	-	-	124
Gevinst- og tapskonto	-269	-	-	-193	-	-	-	-462
Underskudd til framføring	832	29	-	54	-	-	-232	683
Annet	1 222	-	-97	-293	-	1	-4	829
Sum brutto midlertidige forskjeller	-2 275	28	-114	-1 622	-16	1	-236	-4 234
Ikke balanseførte midlertidige forskjeller	-365	-28	-	65	-	-	-	-328
Netto midlertidige forskjeller	-2 640	-	-114	-1 557	-16	1	-236	-4 562
Netto utsatt fordel/forpliktelse 27 %	-716	-	-31	-420	-3	-	-63	-1 233
Effekt endring skattesats	-	-	-	114	-13	-7	-	94
Netto utsatt balanseført fordel/forpliktelse	-716	-	-31	-306	-16	-7	-63	-1 139

Note 22 | 23

Utsatt skattefordel	2016*	2015
Utsatt skattefordel som reverserer om mer enn 12 måneder	681	1 069
Utsatt skattefordel som reverserer innen 12 måneder	2	9
SUM	683	1 078

Utsatt skatt	2016*	2015
Utsatt skatt som reverserer om mer enn 12 måneder	-821	-2 197
Utsatt skatt som reverserer innen 12 måneder	-1	-20
SUM	-822	-2 217
UTSATT SKATT I BALANSEN	-139	-1 139

* Gjelder videreført virksomhet

Utsatt skattefordel knyttet til fremførbart skattemessig underskudd er balanseført da det er sannsynlig at konsernet kan anvende dette mot fremtidig skattepliktig overskudd. Konsernet har unnlatt balanseføring av utsatt skattefordel på 64 MNOK (65 MNOK) knyttet til skattemessig fremførbart underskudd på 291 MNOK (296 MNOK).

23 Personalkostnader

	2016*	2015
Lønn, inkludert arbeidsgiveravgift	5 941	5 465
Pensjonskostnader – tilskuddsbaserte pensjonsordninger (note 24)	105	103
Pensjonskostnader – ytelsesbaserte pensjonsordninger (note 24)	240	55
Andre personalkostnader	56	33
SUM	6 341	5 656

* Gjelder videreført virksomhet.

Lønn til konsernsjef og ledende ansatte er omtalt i noten for nærstående parter (note 33).

	2016	2015
Gjennomsnittlig antall årsverk	10 697	10 438
Antall ansatte per 31.12	13 006	12 249

Antall årsverk og antall ansatte gjelder den totalte virksomheten i 2015 og 2016. Per 31. desember 2016 er det 9 287 årsverk og 11 479 ansatte i videreført virksomhet.

Beregningen er basert på en vektning av faktiske antall årsverk gjennom året.

Note 24

24 Pensjoner og lignende forpliktelser

Generelt

Konsernet har pensjonsordninger knyttet til alder-, uføre- og etterlattepensjon for ektefelle og barn. Nedenfor følger nærmere beskrivelse av type ordninger og hvordan disse er organisert.

Ytelsesordninger i Norge

Selskapene i konsernet har flere kollektive pensjonsordninger som er organisert i Statens pensjonskasse (SPK) eller forsikringselskap. Ordningene i de norske selskapene tilfredsstiller kravene iht. Lov om offentlig tjenstepensjon. Ordningen dekker ytelser av pensjonsgrunnlag opp til 12G, og gir en alders- og uførepensjon på 66 prosent av pensjonsgrunnlag ved full opptjening. Forpliktelser gjennom disse ordningene dekker 2 889 aktive og 1 874 pensjonister. Ordningene gir rett til definerte fremtidige ytelser som i hovedsak er avhengig av antall opptjeningsår og lønnsnivå ved oppnådd pensjonsalder.

Pensjonsytelsene samordnes med folketrygdens ytelser, og vil også være avhengig størrelsen på ytelsene fra folketrygden."

Selskapene har gjennom tariffavtale pensjonsforpliktelser i tilknytning til offentlig avtalefestet førtidspensjon (AFP). Forpliktelser gjennom denne ordningen dekker 2 889 aktive medlemmer.

Ytelsesbaserte tilleggsordninger for alders- og etterlattepensjon for toppledere er ikke fonderte og dekkes over drift.

Andre ordninger i Norge og Sverige

Det foreligger i tillegg tilskuddsordninger i Norge som dekker 5 243 ansatte.

Alle konsernets 1 519 ansatte i Sverige har pensjonsrettigheter som beskrevet over, og selskapenes forpliktelser er fondert i flerforetak-splaner.

Ordningene er en flerforetaksplan, og arbeidsgiver er ansvarlig for ytelsene helt til de er dekket ved utbetalinger. I henhold til uttalelse fra Redovisningsrådet i Sverige er dette en ytelsesbasert ordning. Det er så langt ikke vært mulig å fremskaffe tilstrekkelig underlag for beregning og allokering av forpliktelser og midler i denne ordningen, og derfor behandles den ved regnskapsavslutning inntil videre som en tilskuddsordning. For regnskapsårene fra 2007 frem til i dag har selskapene ikke mottatt aktuarberegning. Dette er en problemstilling som gjelder de fleste selskap med flerforetaksplaner i Sverige.

I tabellene nedenfor er arbeidsgiveravgift med nominelle satser inkludert i årets kostnad og netto pensjonsforpliktelse

Note 24

Spesifikasjon av netto innregnet ytelsesbasert pensjonsforpliktelse	2016	2015
Nåverdi av opptjent pensjonsforpliktelse for ytelsesplaner i fondsbaserte ordninger	9 806	11 024
Virkelig verdi på pensjonsmidler	-7 542	-8 746
Netto pensjonsforpliktelse for ytelsesplaner i fondsbaserte ordninger	2 264	2 278
Nåverdi av opptjent pensjonsforpliktelse for ytelsesplaner i ikke fondsbaserte ordninger	54	67
NETTO PENSJONSFORPLIKTELSE I BALANSEN	2 318	2 345
Endring i balanseført netto forpliktelse:		
Balanseført nettopensjonsforpliktelse 1. januar	2 345	2 552
Årets aktuarielle avvik	613	1
Årets pensjonsopptjening/økning forpliktelse ikke-videreført virksomhet	224	129
Årets pensjonsopptjening/økning forpliktelse videreført virksomhet	281	221
Netto finansposter pensjon videreført virksomhet	36	46
Netto finansposter pensjon ikke-videreført virksomhet	9	8
Avkortning/oppgjør	-34	-25
Årets innbetaling til ordningene	-529	-330
Planendringer under året videreført virksomhet	-	-195
Planendringer under året ikke-videreført virksomhet	-	-62
Netto pensjonsforpliktelse overført ikke-videreført virksomhet	-627	-
BALANSEFØRT NETTO PENSJONSFORPLIKTELSE 31. DESEMBER	2 318	2 345
Pensjonskostnad innregnet i resultatregnskapet		
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	285	252
Effekt planendringer	-	-195
Avkortning/oppgjør	-43	-
Medarbeidertilskudd til ordningene	-2	-3
Sum årets pensjonsopptjening, resultatført som personalkostnad – se note 23	240	55
Årets finansposter pensjoner	36	45
SUM PENSJONSKOSTNAD YTELSESPLANER	276	100
Innskuddsplaner		
Arbeidsgivers tilskudd, resultatført som personalkostnad – se note 23	105	103
TOTALE PENSJONSKOSTNADER	381	203

Sensitivitetsanalyse ved endring i sentrale forutsetninger

Tabellen nedenfor viser estimat for potensielle effekter ved en endring forutsetninger av vesentlig betydning for ytelsesbaserte pensjonsplaner i Norge. Faktiske resultater kan i vesentlig grad avvike fra disse estimatene.

	Diskonteringsrente		Årlig lønnsvekst		Økning i G	
	1 %	-1 %	1 %	-1 %	1 %	-1 %
Økning (+)/reduksjon (-) periodens netto pensjonskostnad angitt i %	(22-24%)	21-23 %	18-20%	(13-15%)	14-15%	(9-11%)
Økning (+)/reduksjon (-) netto pensjonsforpl. per 31.12. angitt i %	(12-14%)	16-18 %	6-8 %	(4-6%)	10-12%	(7-9%)

Sensitivitetsanalysen gjelder videreført virksomhet.

Populasjonen er preget av høy pensjonistbestand og høy gjennomsnittsalder på de aktive som påvirker sensitivitetsanalysen.

Note 24

De siste års utvikling i pensjonskostnad og pensjonsforpliktelse viser følgende:

	2016*	2015	2014	2013	2012	2011
Resultatregnskap						
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	285	398	371	351	420	351
Effekt planendring	-	-257	-	-364	-	-
Resultatført estimatavvik	-2	-3	-	-	-	67
Årets pensjonsopptjening, resultatført som personalkostnad	283	138	371	-13	420	418
Netto rentekostnader pensjon	36	54	76	72	-7	9
SUM PENSJONSKOSTNAD	319	192	447	59	413	427
Balanse						
Beregnet totale pensjonsforpliktelser	9 860	11 091	10 938	10 039	9 781	10 333
Pensjonsmidler	-7 542	-8 746	-8 386	-7 574	-7 238	-6 821
Beregnet netto pensjonsforpliktelse	2 318	2 345	2 552	2 465	2 543	3 512
Ikke resultatført estimatavvik (korridor)	-	-	-	-	-	-2 624
NETTO PENSJONSFORPLIKTELSE I BALANSEN	2 318	2 345	2 552	2 465	2 543	888

Følgende parametre er benyttet ved beregningene for ytelsesordninger i Norge

	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Diskonteringsrente	2,60 %	2,70 %	2,80 %	3,90 %	3,80 %	2,80 %
Forventet avkastning	2,60 %	2,70 %	2,80 %	3,90 %	3,80 %	4,00 %
Gjennomsnittlig lønnsvekst	2,55 %	2,60 %	2,95 %	3,70 %	3,70 %	3,30 %
G-regulering	2,50 %	2,40 %	2,70 %	3,50 %	3,50 %	3,20 %
Korridor: % av max (PBO, pensjonsmidler)	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	10,00 %
Årlig reg. av pensjoner under utbetaling	1,75 %	1,65 %	1,95 %	2,75 %	2,75 %	2,45 %
Gjennomsnittelig arbeidsgiveravgift faktor	14,10 %	14,10 %	14,10 %	14,10 %	14,10 %	14,10 %

* Gjelder videreført virksomhet.

Forklaring valgte forutsetninger 31. desember 2016

Diskonteringsrente er fastsatt med grunnlag i obligasjoner med fortinnsrett (OMF) og utgjør 2,6 %. Det er vurdert at at OMF-markedet representerer et dypt og likvid marked med relevante løpetider som kvalifiserer til referanserate iht. IAS 19.

Lønnsregulering for norske ordninger er i hovedsak beregnet som summen av forventet reallønnsvekst på 0,7 % inkl. karrieretillegg og inflasjon på 2 % med noen individuelle tilpasninger. Regulering av pensjoner under utbetaling følger i hovedsak gjennomsnittelig lønnsvekst (tilsvarende G regulering) fratrukket en fast faktor på 0,75.

For de demografiske faktorer er tariffene K 2013 og IR 73 lagt til grunn for fastsettelse av dødelighet og uførerisiko.

Gjennomsnittlig forventet levetid (i antall år) for en person som pensjonerer seg når han/hun fyller 65 år vil iht K2013 være:

Mann	20 år
Kvinne	23 år

Aktuarielle avvik 2016 skyldes i hovedsak endring i økonomiske parametre.

Risikovurdering ytelsesbaserte ordninger

Gjennom ytelsesbaserte ordninger er konsernet påvirket av en rekke risikoer som følge av usikkerhet i forutsetninger og fremtidig utvikling. De mest sentrale risikoene er beskrevet her:

Forventet levetid

Konsernet har påtatt seg en forpliktelse til å utbetale pensjon for de ansatte livet ut. Økning i forventet levealder blant medlemmassen medfører en økt forpliktelse for selskapene.

Avkastningsrisiko

Konsernet blir påvirket ved en reduksjon i faktisk avkastning på pensjonsmidlene, som vil medføre økt nettoforpliktelse.

Inflasjon- og lønnsvekstrisiko

Konsernets pensjonsforpliktelse har risiko knyttet til både inflasjon og lønnsutvikling, selv om lønnsutvikling er nært knyttet til inflasjonen. Høyere inflasjon og lønnsutvikling enn hva som er lagt til grunn i pensjonsberegningene, medfører økt forpliktelse for konsernet.

Note 25 | 26

25 Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld

	2016*	2015
Leverandørgjeld	1 569	501
Skyldig offentlige avgifter	197	227
Annent kortsiktig gjeld (inkl. avsetning for forpliktelser)	1 751	2 332
SUM	3 517	3 060

* Gjelder videreført virksomhet.

Andel av gjeld til andre nærstående parter er i 2016: 18 MNOK (16 MNOK).

Bokført verdi av leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld tilsvarer virkelig verdi. Annen kortsiktig gjeld inneholder forskuddsbetalte inntekter, periodiserte personalkostnader og andre periodiserte kostnader.

26 Andre avsetninger for forpliktelser

Avsetning for forpliktelser 2016	Miljø avsetning	Ventelønn, omstilling	Avsetning for tap på kontrakter	Annet	Sum
Inngående balanse	34	25	50	6	115
Endret avsetning i året	-25	275	-22	27	255
Benyttet i løpet av året	-7	-5	-12	-	-24
Overført til ikke-videreført virksomhet	-2	-	-	-27	-29
SUM	0	295	16	6	317

Avsetning for forpliktelser 2015	Miljø avsetning	Ventelønn, omstilling	Avsetning for tap på kontrakter	Annet	Sum
Inngående balanse	50	38	34	4	126
Endret avsetning i året	-	-6	28	2	24
Benyttet i løpet av året	-16	-7	-12	-	-35
SUM	34	25	50	6	115

Klassifikasjon i balansen

	2016	2015
Andel langsiktig gjeld	310	104
Andel kortsiktig gjeld (medtatt note 25)	7	11
SUM	317	115

Ventelønn

I forbindelse med stiftelsen av NSB AS ble selskapet påført forpliktelse til å refundere ventelønn til de som ble oppsagt på grunn av overtallighet for 1. januar 2005. NSB ble i den forbindelse kompensert for en begrenset beregnet forpliktelse som inngår i annen langsiktig gjeld i balansen.

Yrkesskade

Erstatning for yrkesskade som personer ble påført i perioden 1. januar 1990 frem til etableringen av NSB BA 1. desember 1996 dekkes av selskapet. Det er i regnskapet foretatt avsetninger til å dekke estimert forpliktelse basert på forventninger til saker som er under behandling, samt ikke rapporterte, men påregnelige saker.

Miljøforensninger

NSB-konsernet har som tog- og verkstedsoperatør og eiendomsbesitter et betydelig ansvar for forensninger som skyldes virksomheten. Kjente forpliktelser er kvantifisert og avsatt i regnskapet. Etter hvert som forholdene blir ryddet og klargjort tilbakeføres avsetningen mot erlagte kostnader. Kjente forpliktelser er kvantifisert og avsatt i regnskapet. Beste estimat er benyttet.

Forurenset grunn - solgte tomter

Ved salg av tomter er det i noen tilfeller oppdaget forurensning i grunn som skyldes kreosot. Ved etablering av NSB BA var selve forureningsproblematikken kjent, men ikke omfanget, og det ble ikke avsatt for miljøforpliktelser på grunn av at NSB BA ikke var forurenser.

Forurenset grunn - utviklingstomter i eiendomsvirksomheten

Undersøkelser av grunn indikerer latente miljøforpliktelser. Ved identifisering av utviklingsprosjekter hensyntas kostnader til klargjøring av grunn, herunder kostnader relatert til forurensete masser, og disse kostnadene inngår i prosjektkostnadene. Forurenset grunn er i hovedsak knyttet til ikke-videreført virksomhet.

Note 26 | 27 | 28

Fredede bygninger – vedlikeholdsforpliktelser

Dersom fredede bygninger benyttes kommersielt, inngår vedlikeholdet som en naturlig del av det løpende vedlikeholdet. Dersom fredede bygninger ikke benyttes kommersielt, foretas det avsetninger for å dekke fremtidige vedlikeholdsforpliktelser med mindre vedlikeholdet forventes dekket av fremtidige leietakere eller eiere. Fredede bygninger er i hovedsak knyttet til ikke-videreført virksomhet.

Rettstvister

NSB-konsernet er innblandet i tvister der en del av dem vil bli prøvd for rettsapparatet. I de tilfeller der det vurderes å foreligge sannsynlighets-overvekt og kvantifiserbar tapsrisiko, gjøres løpende avsetninger i regnskapet.

Omstilling

NSB-Konsern offentliggjorde en omstillingsplan i 2016. Formålet med omstillingen er å tilpasse seg de endringer som følger jernbanereformen (se note 2). For en oversikt over totale omstillingskostnader for 2016 vedrørende jernbanereformen se note 36. Omstillingsavsetningen er på 275 MNOK ved utgangen av 2016 og er hovedsakelig knyttet til nedbemanning som vil bli gjennomført i løpet av 2017 og 2018.

27 Tap på kontrakter

Det er i 2016 foretatt avsetning på 19 MNOK (28 MNOK) for fremtidig tap kontrakter i bussvirksomheten.

For avsetning tap på kontrakter i bussvirksomheten, se note 28 for ytterligere informasjon.

28 Av- og nedskrivninger

	2016*	2015*
Årets avskrivninger varige driftsmidler (note 8)	735	777
Årets nedskrivninger varige driftsmidler (note 8)	43	21
Årets avskrivninger immaterielle eiendeler (note 7)	1	1
Årets nedskrivninger immaterielle eiendeler (note 7)	-	-
SUM	780	798

* Gjelder videreført virksomhet.

Varige driftsmidler og tap på kontrakter

Årets nedskrivninger knytter seg til busser benyttet i kontraktskjøring.

Driftsinntekter i buss-segmentet er i stor grad knyttet til langsiktige anbudskontrakter som innebærer vesentlige investeringer i varige driftsmidler. Ved avleggelsen av regnskapet per 31. desember 2016 er det foretatt en vurdering av verdien av konsernets varige driftsmidler, hvor det kan være indikasjoner på varig verdifall (IAS 36).

For å etterprøve balanseførte verdier er det foretatt beregninger av bruksverdi. Bruksverdien er beregnet for hver kontantstrømgenererende enhet (CGU). Beregning av bruksverdi er foretatt for de anbudene hvor det er indikasjoner på varig verdifall på anleggsmidlene.

Bruksverdien er kalkulert som nåverdien av forventede fremtidige kontantstrømmer for hvert anbud. I de fremtidige kontantstrømmene er lagt inn kontraktinntekter og forventede driftskostnader, herunder felleskostnader som er mulig å allokere til den enkelte CGU, i kontraktens levetid. Ved utløpet av kontrakten er det lagt inn gjenkjøpsverdi for busser, basert på erfaringer eller restverdigarantier fra leverandører. I kontraktene ligger også at oppdragsgiver har opsjoner til forlengelse av kontraktene. I vurderingene av kontraktene er det forutsatt at opsjonene utøves og er tatt med i kontantstrømmene. Nedskrivning foretas hvis balanseført verdi er lavere enn gjenvinnbart beløp. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi med fradrag av salgskostnader og bruksverdi.

I tillegg til evaluering av balanseførte verdier etter IAS 36, vurderes kontraktene for eventuelle ytterligere avsetninger etter IAS 37. Disse vurderingene måler konsernet løpende nåverdien av fremtidige forventede kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter i den enkelte kontrakt, der estimerte utbetalinger omfatter alle fremtidige uunngåelige driftskostnader som må påregnes. Avsetningen begrenses til det laveste beløp ved å fortsette eller gå ut av kontrakten. Avsetningen reverseres over gjenværende løpetid i kontrakten.

I de fremtidige kontantstrømmene for vurderinger etter IAS 36 og IAS 37 er det benyttet følgende hovedforutsetninger:

Vekstrate	2,5 %	
Diskonteringsrente	7,0 %	vurderinger etter IAS 36
Lånerente	3,2 %	vurderinger etter IAS 37

Sensivitet

For å beskrive den usikkerhet som ligger i beregningene av nedskrivninger etter IAS 36 er det foretatt sensitivitetsanalyser på utvalgte faktorer i beregningen. Sensitivitetsanalyse er foretatt for de kontrakter hvor det er foretatt nedskrivning av anleggsmidler.

Diskonteringsrente

En endring i diskonteringsrente med +/- 1 % -poeng vil gi ulike endringer i beregnet nåverdi for de ulike kontraktene. Oversikten nedenfor viser hvilke effekt endring i diskonteringsrente har for de kontrakter hvor det er påvist behov for nedskrivning av varige driftsmidler.

Note 28 | 29

Diskonteringsrente Endring i faktorer	Endring i nåverdi	Faktisk akkumulert nedskrivning	Estimert akkumulert nedskrivning*
Rente +1 %	-3	46	49
Rente -1 %	3	46	46

EBITDA Endring i faktorer	Endring i nåverdi	Faktisk akkumulert nedskrivning	Estimert akkumulert nedskrivning*
EBITDA + 1 MNOK per kontrakt	9	46	46
EBITDA - 1 MNOK per kontrakt	-9	46	51

* Faktisk akkumulert nedskrivning påvirkes av vurdering av markedsverdi for busser.

29 Andre kostnader

	2016*	2015*
Salgs- og administrasjonskostnader	972	835
Energi og brensel vedr. drift	825	826
Kostnader lokaler, leie maskiner, reparasjon og vedlikehold	1 448	1 205
Andre driftskostnader	3 575	3 545
SUM	6 821	6 411

* Gjelder videreført virksomhet.

	2016	2015
Spesifikasjon av revisjonshonorar total virksomhet (eksklusive mva.):		
Lovpålagt revisjon	5	5
Andre revisjonsrelaterte tjenester	1	-
Andre tjenester utenfor revisjon	3	1
SUM TOTALT HONORAR TIL REVISOR	9	6

Note 30 | 31 | 32

30 Finansielle poster

	2016*	2015*
Renteinntekter	178	152
Utbytte	-	-
Andre finansinntekter	2	27
Netto valutagevinster/tap	-39	55
SUM	141	234
Rentekostnader	-10	-59
Andre finanskostnader	-47	-16
Netto valutagevinster/tap	-4	-15
SUM	-60	-90
Netto finansposter pensjon	-36	-45
Urealiserte verdiendringer	4	-10
SUM FINANSIELLE POSTER	48	88

* Gjelder videreført virksomhet.

31 Urealiserte verdiendringer presentert i totalresultat

Nedenfor følger samlet oversikt av urealiserte verdiendringer av eiendeler, gjeld og derivater som målt til virkelig verdi.

	2016*	2015*
Urealisert verdiendring investeringseiendom	-	-
Ureal. verdiendr. ved reklassifisering	-	-
Urealisert verdiendring ved omklass. inv. eiendom over utvidet resultat	-	-
SUM UREALISERT VERDIENDRINGER INVESTERINGSEIENDOM	-	-
Urealisert rente og valutasikringsderivater	-	-
Urealisert verdiendringer obligasjonslån	-	-
Urealisert verdiendringer markedsplasseringer	3	-10
SUM UREALISERT VERDIENDRINGER FINANSPOSTER	4	-10
Sum urealisert verdiendringer resultatregnskap	4	-10
Sum urealisert verdiendringer utvidet resultat	-	-
SUM UREALISERT VERDIENDRINGER TOTALRESULTAT	4	-10

* Gjelder videreført virksomhet.

32 Leiekostnader

	2016*	2015*
Leie av maskiner/utstyr, ikke balanseførte driftsmidler	150	141
Leie av eiendom (eksternt)	175	153
SUM	325	294

* Gjelder videreført virksomhet.

Note 33

33 Nærstående parter

NSB har følgende nærstående parter:

Eier

Som eier av NSB er staten ved Samferdselsdepartementet (SD) nærstående part. I tillegg vil andre virksomheter som eid av staten ved Samferdselsdepartementet være nærstående part med NSB.

Selskap i samme konsern

Alle datterselskap, tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter som angitt i note 3, 10 og 11 samt andre konsernselskaper som er nærstående til disse selskapene, vil være nærstående parter av NSB.

Styret og ledende ansatte

Personer som inngår i konsernets ledelse eller styret er også nærstående parter av NSB.

Kjøp, salg og mellomværende mot nærstående parter inkluderer både videreført og ikke-videreført virksomhet. Nedenfor følger oversikt over transaksjoner, mellomværende og sikkerhetsstillelser med nærstående parter:

	2016	2015
Salg av varer og tjenester		
Offentlig kjøp av persontrafikkjenester	3 007	3 081
Salg av andre varer og tjenester	508	497
SUM	3 515	3 578
Kjøp av varer og tjenester	348	453

Mellomværende med nærstående parter som følge av kjøp og salg av varer og tjenester:

	2016	2015
Fordringer på		
Tilknyttede selskaper	3	1
Virksomheter eid av Samferdselsdepartementet	43	126
SUM	46	127
Gjeld til		
Tilknyttede selskaper	2	44
Virksomheter eid av Samferdselsdepartementet	2	8
SUM	4	52
Lån til		
Tilknyttede selskaper	2	64
Virksomheter eid av Samferdselsdepartementet	18	-
SUM	20	64

Det er ingen lån fra nærstående parter.

Sikkerhetsstillelse

NSB AS har stilt garanti for regulering av pensjonsforpliktelsene ved et opphør av Nettbuss AS slik at overføringsavtalen av 1974 kan legges til grunn. Konsekvensen er at Nettbuss AS ikke kan gjøre endringer i pensjonsordningen uten godkjenning fra styret i NSB AS.

NSB AS har stilt en morselskapsgaranti på 40 MSEK for sitt heleide datterselskap Svenska Tågkompaniet AB overfor Värmlandstrafik AB for konsesjon til å kjøre togtrafikk i Värmland i Sverige.

NSB AS har stilt en morselskapsgaranti på 150 MSEK for sitt heleide datterselskap Svenska Tågkompaniet AB overfor Norrtåg AB.

Salg til nærstående parter

Rom Eiendom eier 50 % av det felleskontrollerte selskapet Grefsen Utvikling AS. Selskapet utvikler, bygger og selger boliger i boligprosjektet Grefsen Stasjon i Oslo. Boligene bygges på Rom Eiendom sine tomter ved Grefsen Stasjon. Rom Eiendom selger tomteområder til Grefsen Utvikling AS etter hvert som boligutviklingen skrider frem. I 2016 har Rom Eiendom solgt tomter til Grefsen Utvikling for til sammen MNOK 73. Gevinst for NSB konsernet fra disse tomtesalgene utgjør MNOK 45.

Note 33

Ytelser til ledende ansatte og styret (Tall i TNOK)

Styremedlemmer	Tittel	2016	2015
Dag Mejdell	Styreleder (fra oktober 2016)	15	-
Bjarne Borgersen	Nestleder (fungerende styreleder mai - oktober)	387	311
Wenche Teigland	Styremedlem	250	243
Åsne Havnelid	Styremedlem	212	206
Kjerstin Fyllingen	Styremedlem (fra november 2015)	210	-
Ove Sindre Lund	Ansattes representant (fra juni 2016)	685	-
Rolf Juul Ringdal	Ansattes representant	212	273
Jan Audun Strand	Ansattes representant	748	663
Audun Sør-Reime	Ansattes representant (frem til juni 2016)	164	808
Kai Henriksen	Styreleder frem til mai 2016	239	411
Tore Heldrup Rasmussen	Styremedlem (frem til november 2015)	-	209
SUM		3 122	3 124

De ansatte er medlemmer i kollektive pensjonsordninger. Premie til ordningene er ikke medtatt ovenfor Generalforsamlingen i NSB AS har vedtatt års honorar for styreleder på 427 TNOK, nestleder på 259 TNOK og de øvrige styremedlemmene 213 TNOK hver. I tillegg er det vedtatt honorar til medlemmer i revisjonsutvalget med 66 TNOK for leder og 39 TNOK for hvert av de andre medlemmene, samt kompensasjonsutvalget med 12 TNOK for leder og 5 TNOK for hvert medlem. Godtgjørelsen til ansatte i styret er opplyst inklusive lønn som de mottar som medarbeidere i virksomhetene.

2016 (Tall i TNOK)	Tittel	Lønn	Variabel lønn	Andre ytelser	Sum betalte ytelser	Beregnet pensjonskostnad*
Geir Isaksen	Konsernsjef	3 690	1 186	191	5 067	783
Tom Ingulstad	Konserndirektør, leder NSB Persontog	1 920	463	103	2 486	1 360
Marianne B. Einarsen	Konserndirektør reiseliv (fra 1. juni 2016)	1 284	-	76	1 360	-
Irene Katrin Thunshelle	Konserndirektør økonomi og finans (fra 1. juni 2016)	1 228	-	76	1 304	-
Synne Homble	Konserndir. strategi og selskapsfunksjoner (fra 1. juni 2016)	1 362	-	76	1 438	-
Arne Veggeland	Adm direktør Nettbuss	1 932	431	132	2 495	783
Arne Fosen	Adm direktør CargoNet	2 166	362	124	2 652	955
Kjell Haukeli	Konserndirektør økonomi og finans (til 31. mai 2016)	623	327	43	993	165
Ståle Rooth	Konserndirektør HR, IT og juridisk (til 31. mai 2016)	729	426	54	1 209	-
Erik Röhne	Konserndir. strategi og forretningsutvikling (til 31. mai 2016)	729	426	54	1 209	-
SUM		15 663	3 621	929	20 213	4 046

* Beregnet pensjonskostnad til ledende ansatte vedrører pensjonsordninger utover kollektive ordninger, som nærmere beskrevet under pkt d) i teksten under.

2015 (Tall i TNOK)	Tittel	Lønn	Variabel lønn	Andre ytelser	Sum betalte ytelser	Beregnet pensjonskostnad*
Geir Isaksen	Konsernsjef	3 655	861	186	4 702	774
Tom Ingulstad	Konserndirektør, leder NSB Persontog	1 876	200	98	2 174	1 247
Kjell Haukeli	Direktør Økonomi og finans	1 461	340	98	1 899	1 481
Ståle Rooth	Konserndirektør HR, IT og Juridisk	1 717	413	126	2 256	-
Erik Röhne	Direktør Strategi og Forretningsutvikling	1 715	371	126	2 212	-
Arne Veggeland	Adm direktør Nettbuss	1 854	413	126	2 393	654
Arne Fosen	Adm direktør CargoNet	2 081	-	126	2 207	666
Petter Eiken	Adm direktør ROM Eiendom (gikk ut av KL i august)	1 678	500	95	2 273	-
Tomm Otto Bråten	Adm direktør Mantena (gikk ut av KL i august)	1 130	213	84	1 427	-
SUM		17 167	3 311	1 065	21 543	4 822

Note 33

Fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte:

Ledende ansatte

Erklæringen gjelder for ledende ansatte slik dette begrepet er definert i allmennaksjeloven og regnskapsloven. Dette innebærer at erklæringen gjelder for konsernledelsen i NSB. Retningslinjer og prinsipper for lederlønn som er uttrykt i denne erklæringen legges til grunn også ved fastsettelse av lederlønn i datterselskapene i konsernet.

Hovedprinsipper for lederlønnspolitik i NSB

Prinsipper for lønn til ledende ansatte i NSB AS og datterselskapene fastsettes av konsernstyret. Styret gjennomfører årlig en evaluering av konsernsjefens lønn og betingelser og konsernets lederlønnsprinsipper.

Konsernsjefen fastsetter godtgjørelsen til de øvrige medlemmer av konsernledelsen i henhold til de vedtatte lederlønnsprinsippene.

Lederlønn i NSB fastsettes ut fra følgende hovedprinsipper:

- Lederlønnen skal være konkurransedyktig, men NSB skal ikke være lønnsledende sammenlignet med tilsvarende selskaper. For å sikre dette, gjennomføres det årlig lønnsvurdering av sentrale lederstillinger med sammenligning med stillinger i andre selskaper.
- NSB skal tiltrekke seg og beholde dyktige ledere. Den samlede godtgjørelsen til ledende ansatte i NSB skal reflektere ansvaret for styring, resultater og utvikling, samt hensynta virksomhetens størrelse og kompleksitet. Godtgjørelsen må ikke være av en slik art eller et slikt omfang at den kan svekke NSB-konsernets omdømme.
- Lederlønnen skal bestå av fast grunnlønn og tilleggsytelser, herunder naturalytelser, bonus, etterlønn og pensjonsordninger. Fastlønn skal alltid utgjøre hoveddelen av godtgjørelsen.
- Lederlønnordningen skal være transparent, og i tråd med prinsippene for god eierstyring og selskapsledelse, samt statens retningslinjer for lederlønn.
- Lønssystemet skal oppfattes som forståelig og akseptabelt både internt og eksternt.
- Lønssystemet skal være tilstrekkelig fleksibelt til at det kan gjøres justeringer når behovene endres.

Elementer i lederlønnkompensasjonen

Utgangspunktet for lønnsfastsettelsen er det samlede nivået av fastlønn og variable ytelser. Nedenfor omtales de ulike elementene som kan inngå i lederlønnkompensasjonen.

a) Fast grunnlønn

Den faste grunnlønnen er hovedelementet i godtgjørelsesordningen til ledende ansatte i NSB. Grunnlønnen skal være konkurransedyktig uten å være lønnsledende. Grunnlønn vurderes normalt en gang i året. Ved ansettelse av ledere benyttes bestefarsprinsippet som medfører at lederen som fastsetter lønnen skal konsultere sin egen leder før lønnen fastsettes. Ved ansettelse og fastsettelse av lønn til medlemmer av konsernledelsen skal konsernsjefen konsultere styreleder. Ingen ledende ansatte får særskilt kompensasjon for styreverv i NSB-konsernet.

b) Naturalytelser

Ledere tildeles naturalytelser som er vanlige for sammenlignbare stillinger, som for eksempel fri telefon, fri bredbåndstilknytning, bilordning, og aviser.

c) Resultatlønn

NSB har bonusordninger for ledende ansatte. Konsernsjefen og de øvrige medlemmene av konsernledelsen deltar i bonusordning hvor kriterier for opptjening av bonus fastsettes årlig med utgangspunkt i konsernets økonomiske resultater, og individuelle bonuskriterier. Kriterier for konsernsjefens opptjening av bonus fastsettes av styret hvert år. Den maksimale rammen for konsernsjefens bonus er fire måneders fastlønn. For øvrige medlemmer av konsernledelsen er maksimal bonus begrenset til tre måneders fastlønn. Følgende kriterier legges til grunn ved utarbeidelsen av bonusavtaler i NSB:

- Bonuslønn skal være basert på definerbare og målbare kriterier. Flere relevante kriterier skal legges til grunn.
- Det skal være en klar sammenheng mellom bonuskriteriene og selskapets mål.
- Bonuskriteriene skal baseres på forhold lederen kan påvirke, enten direkte eller gjennom den ledergruppa han/hun er en del av.
- Bonusordningen skal være tidsbegrenset, transparent og klart forståelig.

Konsernsjefens bonuskriterier for opptjening av bonus i 2016 var basert på måloppnåelse innenfor økonomi (vurdert for NSB AS, CargoNet og Nettbuss), gjennomsnittlig kjørt distanse før stoppende feil på tog (MDBF), gjennomføring av strategiprosess samt gjennomføring av omstillingsprosjektene i persontog (13 prosjekter). De øvrige medlemmene av konsernledelsen har individuelle bonuskriterier som er knyttet til forhold vedkommende kan påvirke. Det er en forutsetning for bonus at konsernet samlet oppnår en avkastning på anvendt kapital på minimum 5 prosent.

d) Pensjon

Alle ansatte er medlemmer i en kollektiv pensjonsordning.

Konsernsjefen har pensjonsalder 67 år med en kollektiv ytelsespensjonsordning. Ordningen gir rettigheter til pensjon inntil 12 G. Utover dette har konsernsjefen en innskuddsbasert pensjonsordning på 30 prosent av fastlønnen utover 12 G, inngått i 2011.

NSB har tidligere inngått pensjonsavtaler med ledende ansatte, som gir mulighet til 60 prosent pensjon av pensjonsgrunnlaget fra fylte 62 år. Denne driftspensjonsordningen ble lukket 1. januar 2008. Ved nytilsetting av ledere følges statens retningslinjer for lederlønn der pensjonsvilkårene for ledende ansatte er på linje med øvrige ansattes vilkår. Det er ingen tidligere ledende ansatte som opptjener tjenestepensjon etter at de sluttet i NSB-konsernet

e) Etterlønn og sluttvederlag

Ved ufrivillig avgang har konsernsjefen i sin avtale rett til seks måneders etterlønn, utover lønn og ytelser i oppsigelsestiden på 6 måneder. Eventuell annen lønn i etterlønsperioden vil redusere etterlønnen. Ved frivillig avgang vil det ikke utbetales sluttvederlag eller etterlønn.

Der det inngås avtaler om etterlønn og sluttvederlag med øvrige ledere, skal samlet lønn i oppsigelsestiden pluss sluttvederlag ikke overstige 12 måneders fastlønn. Sluttvederlag og etterlønnordninger benyttes ikke ved frivillig avgang.

Gjennomføring av lederlønnsprinsippene i foregående regnskapsår

Lederlønnfastsettelsen for 2016 ble gjennomført i samsvar med ovennevnte retningslinjer.

Konsernsjefens faste grunnlønn ble i 2016 justert med 2,7 prosent til 3 654 TNOK kroner. Han fikk utbetalt en bonus på 1 186 TNOK for resultater oppnådd i 2015.

Det ble inngått tre ansettelsesavtaler i 2016 med nye medlemmer av konsernledelsen. Alle de tre avtalene er i tråd med prinsippene i denne erklæringen.

Det ble i 2016 ikke utbetalt etterlønn eller sluttvederlag for ledere som oversteg 12 måneders fastlønn.

Retningslinjer og prinsipper for lederlønn som er uttrykt i denne erklæringen legges til grunn også for fastsettelse av lederlønn i datterselskapene i konsernet. Datterselskapene har i 2016 fulgt ovennevnte prinsipper uten avvik.

Note 34 | 35 | 36 | 37

34 Betingede utfall

Konsernet har betingede forpliktelser knyttet til rettslige krav oppstått i forbindelse med den ordinære driften. Det er ikke forventet at det vil oppstå noen vesentlige forpliktelser knyttet til de betingede forpliktelsene utover det som allerede er avsatt i regnskapet.

Undersøkelser av konsernets eiendomsmasse indikerer latente miljøforpliktelser. Oppryddings kostnadene for utviklingseiendommene kostnadsføres ved utvikling, i hovedsak som del av prosjektkostnadene.

Ved selskapsdannelsen i 1996 overtok NSB BA eiendommer fra staten ved forvaltningsbedriften NSB. Arbeidet med hjemmeloverføringen er ikke fullført og forventes å ta flere år. For å overføre hjemmel for solgte eiendommer har det i enkelte tilfeller vært nødvendig å innhente Jernbaneverkets samtykke for de enkelte overdragelser.

Nettbusskonsernet er innblandet i tvister som kan bli prøvd for rettsapparatet som en del av driften.

35 Virksomhetssammenslutninger

2016

Hallingdal Lastebilservice AS
Nordvik Last og Buss AS
LVD Lastvagn delar AS

2015

E 18 Lastebilservice AS
Fjeldhus Motor AS

Tabellen nedenfor viser allokering av vederlaget på overtatte eiendeler og forpliktelser.

	2016	2015
Vederlag, anskaffelseskost	37	49
SAMLET VERDI NYE DATTERSELSKAPER	37	49

Balansførte beløp av identifiserbare eiendeler og forpliktelser som følge av oppkjøpet:	2016	2015
Kontanter og bankinnskudd	8	5
Varige driftsmidler	3	33
Varer	14	6
Kundefordringer og andre fordringer	17	13
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	-19	-20
Lån	-8	-7
Utsatt skatt på merverdier på driftsmidler	-	-5
Sum netto identifiserbare eiendeler	14	25
Ikke-kontrollerende eierinteresser	-9	-
Goodwill	32	24
SUM	37	49

36 Omstillingskostnader

Konsernets videreførte virksomhet har følgende totale omstillingskostnader som i hovedsak knyttet seg til tilpasninger til jernbanereformen:

	2016	2015
Lønn og personalkostnader vedrørende nedbemanning	310	-
Andre driftskostnader	205	7
Finanskostnader	27	-
SUM	542	7

I tillegg utgjorde omstillingskostnader for ikke videreførte virksomhet 218 MNOK i 2016.

37 Hendelser etter balansedagen

Etter balansedagen er det ikke fremkommet forhold av vesentlig betydning for å kunne bedømme konsernets resultat og stilling.

Tall og noter | NSB AS

Resultatoppstilling	Side 46
Balanse	Side 47
Kontantstrømoppstilling	Side 48
Egenkapitalutviklingen	Side 49
Noter	Side 50
1. Prinsippnoter	Side 51
2. Videreført og ikke-videreført virksomhet	Side 51
3. Aksjer i datterselskap	Side 53
4. Persontog virksomhet i Norden	Side 53
5. Segmentinformasjon	Side 54
6. Varige driftsmidler	Side 54
7. Investeringer i tilknyttede selskaper	Side 55
8. Investeringer i felleskontrollert virksomhet	Side 56
9. Beholdning komponenter	Side 56
10. Kundefordringer og andre fordringer	Side 56
11. Finansiell risikostyring	Side 57
12. Derivater	Side 57
13. Finansielle instrumenter etter kategori	Side 58
14. Kontanter og bankinnskudd	Side 58
15. Aksjekapital og overkurs	Side 58
16. Lånegjeld	Side 59
17. Skatter	Side 60
18. Personalkostnader	Side 62
19. Pensjoner og lignende forpliktelser	Side 62
20. Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	Side 64
21. Andre avsetninger for forpliktelser	Side 64
22. Av- og nedskrivninger	Side 65
23. Andre kostnader	Side 65
24. Finansielle poster	Side 66
25. Urealiserte verdiendringer	Side 66
26. Leiekostnader	Side 66
27. Nærstående parter	Side 67
28. Betingede utfall	Side 68
29. Omstillingskostnader	Side 68
30. Hendelser etter balansedagen	Side 68
Erklæring fra styret og daglig leder ved årsoppgjøret 2016	Side 69
Revisjonsberetning	Side 70